

Cahier II
Oktober 2008

Thema: Missionair kerk-zijn

Inhoud:

A. Groei impulsen (🔗)

3. Inleiding Missionair Kerk-zijn
- 3.1. Oriëntatie
- 3.2. Kerk en samenleving
- 3.3. Missionair Oud-Katholiek
4. Methodiek: Ite missa est: met een missie erop uit!
- 4.1. Vier werkterreinen
- 4.2. "Binnen en buiten"
- 4.3. Verhouding tussen kunst en kerk

B. Instrumenten (✂) : werkvormen

3. Handreiking missionair werken
4. Getuigen: lezing Annemiek Duurkoop lekenforum
5. Zeven wegen voor missionair kerk-zijn
6. Twee ideeën van idee-en-kerk site www.idee-en-kerk.nl
7. Stellingen ter discussie
8. Cultureel erfgoed (donateurschap)

C. Snapshot (📷) : praktijkverhaal

3. Citypastoraat Paradijskerk Rotterdam
4. Vijftien vindplaatsen van hoop

D. Achtergronden (📖) : artikelen uit de literatuur

2. Kerk moet aansluiten bij nieuwe vormen van engagement
3. Missionair Oud-Katholiek
4. Toewijding of vrijheid
5. Kaski onderzoek: bevindingen bij vernieuwende pastorale projecten

E. Nieuwtjes oktober 2008 (📰) : actualiteiten van binnen en buiten de kerk

1. Septemhernummer De Oud-Katholiek over Kerk in de stad!
2. Kaleo bijeenkomsten in Eindhoven
3. Kijken naar een kerk met toekomst
4. Ervaringen uit de buurt

Geraadpleegde literatuur:

En de wind steekt op; Henk de Roest
Gemeente als herberg; Jan Hendriks
Levend lichaam; Brouwer, de Groot, de Roest, Sengers en Stoppels
Brochure Laat zien wat je bezielt (PKN)
Brochure Over een andere boeg (RvK)
Brochure Getuigen van de hoop die in ons leeft! (RK)
Werkboek Bronnen voor beleid (PKN)
Nummers maandblad Toer, artikelen over kerk en kunst

A.3. Inleiding Missionair Kerk-zijn

Wat is missionair kerk-zijn?

Het simpele antwoord: een kerk die zich bewust is van haar missie. Een kerk die weet waar ze vandaan komt en waar ze heen wil, die geheel doortrokken is van haar ideaal en voortdurend probeert mensen bij de uitvoering van dat ideaal te betrekken. Maar elke kerk, ja elke parochie heeft ook haar eigen ontstaansgeschiedenis, haar eigen ervaringen, haar eigen toekomstvisie en idealen. En haar mensen én de mensen om haar heen zullen zich op heel verschillende manieren betrokken voelen.

Dit tweede cahier parochieontwikkeling gaat over de missionaire kerk. Als de kerk beter zicht krijgt op haar taak in deze wereld, kan ze haar middelen effectiever inzetten, kan ze haar positie in de samenleving verduidelijken, kan ze creatiever en met meer plezier werken aan groei door het vervullen van haar missie. Er zijn algemene noties, er zijn specifieke situaties, er zijn eigen opvattingen en uitgangspunten. We proberen het palet te schilderen zodat ieder zijn eigen schilderij kan componeren en inkleuren.

De missie van de kerk in de hedendaagse tijd vormt ook een belangrijk thema in de theorie van Jan Hendriks over "vitale kerkelijke gemeenschappen". In zijn visie daarop onderscheidt hij drie basisfuncties, die de kerkelijke gemeenschap moet behartigen wil zij als een vitale organisatie haar missie in de moderne samenleving kunnen verwezenlijken. De kerk moet

- een aanbod leveren voor het zoeken van mensen naar God,
- een "gemeenschap" bieden waarin geloof kan gevierd en geleerd worden, en
- solidair zijn met de zwakken in de samenleving.

De zending van de kerk, van de gemeente dient in haar hele programma: catechese, liturgie, prediking, diaconie, pastoraat, die functies waar te maken wil zij vitaal zijn.

Communicatie met de "buitenwereld" is voor de kerk van levensbelang. Niet alleen vanwege haar missionaire zending, maar ook omdat het een grondvoorwaarde voor het geloof zelf is. Het geloof is immers een geschenk, een genade, dat slechts in dialoog te ontvangen is. Het geloof wordt van mens tot mens doorgegeven en zonder mensen kan het Woord Gods geen toegang vinden tot iemands hart. In de open dialoog van mensen onder elkaar beleeft men de vrijheid om op zoek te gaan naar de waarheid en om deze ook eventueel te belijden. Met andere woorden: zonder dialoog met de cultuur en met andere zoekende mensen verwordt het geloof tot ideologie die niet meer dan een fossiele afdruk van een authentiek geloof kan zijn.¹

Oud-Katholieke parochies voelen zich soms in de verdrukking, soms als verspieders van het nieuwe land. Dit cahier wil meehelpen om missionaire (uit)wegen te vinden en handreikingen bieden om die wegen ook daadwerkelijk in te slaan.

3.1. Oriëntatie

De missionaire kerk is te definiëren aan de hand van zes kernbegrippen.

¹ Seminariedag 2007: *De Crisis in de Oecumene. Hoe Oud-Katholieken zouden kunnen bijdragen aan een oplossing.* Dr. Joris A.O.L. Vercammen, Aartsbisschop van Utrecht

Zes kernbegrippen:

- *inspiratie van Gods Koninkrijk*. Missionaire kerk komt voort vanuit de inspiratie van het Koninkrijk Gods. Dat is de richting, het doel waar de kerk naar op weg is. Vanuit dat perspectief worden ook de missionaire activiteiten van de kerk opgezet.
- *zin en zorg*. Missionaire kerk wordt concreet in de thema's zin en zorg. Enerzijds gaat het erom aandacht te hebben voor vragen naar zingeving in de samenleving. Aan de andere kant komt de christelijke boodschap tot uiting in zorg voor elkaar en de wereld, in compassie met de lijdenden en in het opkomen voor onderdrukten.
- *zoekproces*. De missionaire kerk kent geen pasklare antwoorden. Een missionaire kerk zoekt in een concrete situatie naar nieuwe antwoorden. Dat doet ze omdat ze overtuigd is van de waarde van haar boodschap dat mensen tot hun recht en heil moeten komen.
- *een uitgaande en ingaande beweging*. De kerk kan er niet meer op rekenen dat de mensen naar haar toe zullen komen. Mensen moeten benaderd, aangesproken, gemotiveerd worden door de kerk zelf. En door 'de anderen' wordt ook tot de kerk gesproken. In concrete situaties en gebeurtenissen die zich buiten de kerk voordoen kan ook de stem van God doorklinken. De communicatie met 'buiten' zorgt telkens voor een herformulering en reconstructie van het eigen geloof.
- *(nieuwe) doelgroepen*. De kerk is er niet meer voor 'alle' mensen. Wie 'iedereen' wil aanspreken, spreekt in feite niemand aan. Het is daarom goed de aandacht en de energie te concentreren. Het is bovendien 'missionair' om te proberen steeds nieuwe groepen te bereiken en niet bij de bekende te blijven.
- *interne communicatie*. De missionaire kerk streeft ernaar om alle leden van de kerk te betrekken bij de missie van het Koninkrijk Gods en ze ervoor te motiveren. Missionair kerk-zijn vraagt om een gelovig leerproces, waardoor de gelovigen drager worden van die missionaire kerk.

Geloven in God is een voortdurende heen en weer gaande beweging tussen het vertrouwen op God en in contact komen met God enerzijds, en vanuit dit vertrouwen en contact zorg hebben voor de alledaagse werkelijkheid anderzijds. Deze twee bewegingen (de "zin-beweging" naar God en de "zorg-beweging" naar de wereld) zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Tijdens de reis door het leven wordt ons geloof verdiept door de ervaringen die we meemaken en de voeding die we vinden in onze geloofsgemeenschap, in liturgie, geloofsgesprekken, rituelen, sacramenten, gebed, en de Bijbel. De met woorden geschetste contouren van geloof ontwikkelen zich tot de fundamenteën in ons hart. Onze missionaire taak als kerk is het om voor mensen mogelijkheden te creëren om hun ervaringen en vragen "in gesprek" te brengen met deze contouren van geloof, zoals Jezus de ervaringen van de leerlingen op weg naar Emmaüs tegen het licht hield, van de teksten uit de Schrift en het geloof in God. En in de Handelingen van de Apostelen zien we een Ethiopiër die de zin van het leven zoekt, maar er alleen niet uitkomt; de rondtrekkende diaken Filippus helpt hem om de bijbel te begrijpen en wijst hem de weg (Handelingen 8,31).

Mensen voelen zich tegenwoordig niet meer automatisch bij een bepaalde club of stroming verbonden. Mensen kiezen nu voor een bepaald onderwerp en zetten zich daarvoor in of betalen daaraan mee. Niet hun hele leven, maar een paar jaar. Daarna kiezen ze een ander onderwerp. Die keuze wordt geleid door heldere

overwegingen of het de moeite waard is. Voor ons als kerk is dus de uitdaging om te laten zien dat geloven echt de moeite waard is, dat het iets wezenlijks aan ons leven toevoegt. Om nieuwe mensen te bereiken, moeten we naar buiten treden. We waren gewend dat de mensen naar de kerk *komen*. In deze tijd moeten we niet meer wachten tot de mensen bij ons komen, maar erop uit trekken en daar *gaan* waar de mensen zijn.

Geloofsgemeenschappen veranderen door de communicatie over en weer met 'de wereld'. Goedbeschouwd heeft de kerk de wereld nodig als haar tegenover, anders verliest zij haar bestaansrecht.

De inzet bij het intensief luisteren naar en waarnemen van datgene wat zich in de wereld, ver weg in andere landen of dichtbij in de eigen wijk of buurt afspeelt, behoedt de kerk en de afzonderlijke christen voor introversie. Het gaat om het leven van alledag, met alles wat mensen gelukkig doet zijn en alles wat mensen radeloos maakt. Om de mensen, zoals ze er van dag tot dag aan toe zijn, zoals ze veranderen, zoals ze keer op keer voor nieuwe uitdagingen geplaagd worden en voor verrassingen zorgen. Waaraan ontleen zij hoop? Wat maakt hen wanhopig? In de communicatie van het evangelie kan het dus niet gaan om abstracte, van het alledaagse leven ontkoppelde waarheden of zekerheden, maar om zoeken, luisteren, zwijgen en af en toe bescheiden inbrengen van wat als heilzaam is ontdekt.

Mensen van de weg zijn dus mensen die erop uit trekken. Ze durven over de vertrouwde grenzen heen te gaan. Ze vervallen niet in wat Engelsen 'parochialisme' noemen: kortzichtigheid, eigen belang, bekrompenheid. Of in het "*We zitten hier gezellig en we zitten hier oké!*" van Willy Alfredo. Ze zoeken aansluiting bij de oorspronkelijke betekenis van het Griekse woord *paroikia*: mensen zonder een vaste verblijfplaats, mensen zonder burgerrechten in de bestaande orde. De kerk is zo gezien een verzameling van mensen die in het spoor van Jezus zoekt de wil van God te doen. Zo wordt de kerk een 'netwerk' van mensen onderweg, die daar kerk realiseert waar de vragen van de mensen zelf liggen, en waar de opdracht tot zorg zich aandient.

3.2. Kerk en samenleving

Geloven vindt niet plaats in een vacuüm, maar staat altijd in relatie tot de samenleving waar mensen deel van uitmaken. Individuele gelovigen en gelovige gemeenschappen worden beïnvloed door wat er om hen heen gebeurt. De veranderingen die zich de laatste jaren in de samenleving hebben voltrokken, zijn revolutionair te noemen.

De complexiteit van de huidige samenleving moet niet onderschat worden. Uit de veelheid van factoren die een rol spelen in de verschuivingen in de huidige samenleving, volgen er hier zes. De kunst is om hier als kerk vooral positief op in te spelen en er voor de communicatie van het evangelie gebruik van maken.

1. Er is een sterke nadruk op **gevoel en beleving**. Dit individuele gevoel en de persoonlijke beleving kleuren ook de aandacht voor zingevingsvragen. Vragen rondom persoonlijk welzijn en onbehagen wekken meer interesse dan vragen naar het menselijk welzijn en lijden op wereldschaal. Bovendien worden persoonlijke

emoties uitvergroot, waarbij de invloed van de media – zie punt 4 – ook een rol zal spelen.

Deze nadruk op beleving betekent voor de kerken een brede interesse voor de binnenkant van het geloof, voor de ervaring van een veelkleurige spiritualiteit. Ook al lijkt in het Westen de kerk als bron van geloven en sociale betrokkenheid op te drogen, de mensen zijn bepaald niet a-religieus of persé asociaal geworden. Steeds blijkt dat de buiten- of onkerkelijke mens behoefte heeft aan symbolen en rituelen bij ingrijpende gebeurtenissen.

2. Een hiermee samenhangende factor betreft de **individualisering**. Daarover is al veel geschreven. We zijn mondige consumenten, we stellen ons eigen keuzepakket samen. De wereld mag dan niet meer maakbaar zijn, je eigen leven moet dat des te meer zijn. Tegelijkertijd wordt het individu aan alle kanten ingekapseld: Nederland kent een regelgeving en bureaucratie die zijn weerga niet heeft. Ook deze tendensen gaan aan de kerken niet voorbij. We laten ons niets voorschrijven en maken onze eigen netwerken.

Kerken beginnen te beseffen dat zij, in plaats van klagerig te doen, positief dienen in te spelen op processen van individualisering. Tegelijk zie je onder mensen onmiskenbaar een toenemend verlangen om ergens bij te horen, verbonden met de zoektocht naar de betekenis van het leven en de eigen identiteit. Mondige en autonome mensen geven nog altijd om elkaar en zijn bereid zich voor elkaar in te zetten (collectes, vrijwilligerswerk, voedselbank).

3. Wie de feiten met enige kennis van de geschiedenis nuchter beschouwt, kan constateren dat er misschien toch niet zo veel nieuws onder de zon is. Er hebben zich de eeuwen door altijd veranderingen voorgedaan. Wat echter wel nieuw is, is de **snelheid** waarmee bekende golfbewegingen (eerst progressief, dan een conservatieve reactie, vervolgens een middenweg, en opnieuw de trek naar voren) zich voltrekken. We leven in een snel veranderende samenleving. Ze wordt wel aangeduid met 'vloeiende samenleving' of 'vloeibare samenleving'². Wat vandaag nieuw is, is morgen traditie. Veranderen is het motto. De snelle veranderingen zorgen voor veel nieuwe en goede ontwikkelingen. Maar er is ook een keerzijde. Deze samenleving richt zich tot de enkeling en geeft de enkeling zijn eigen vrijheid en verantwoordelijkheid om de veranderingen te omarmen. Wie niet zo snel is in het maken van keuzes, staat alleen. De opeenvolgende hypes zijn niet meer bij te houden en brengen velen in verwarring. Wie niet meekan met deze snelheid (vluchtelingen, arme mensen), telt niet mee en raakt steeds verder achterop. Ondanks een millennialange traditie en hun eeuwigheidsperspectief heeft de kerk moeite om zich te onttrekken aan de waan van de dag. Zij slaagt er niet in om het voortouw te nemen in het aanreiken van aansprekbare alternatieven, zoals de roep om onthaasting.

4. De enorme invloed van de **media** is niet meer weg te denken. De media maken het nieuws. De landelijke radio- en tv-zenders zijn mannetjes- en vrouwtjesmakers: politici, ambtenaren, directeurs en managers krijgen mediatraining. Onderwerpen en thema's moeten 'sexy' zijn, anders komen ze niet aan bod. We leven mee met een ongekend aantal bekende Nederlanders. De opkomst van de mobiele telefoon en de voortschrijdende technologische modellen hebben, vooral onder jongeren,

² Ward, P., *Kerk als water. Pleidooi voor een vloeibare manier van kerk-zijn*, Kok, kampen, 2003

geheel eigen communicatiekanalen geschapen. In tijdschriften gaat het om nieuws van ervaringsdeskundigen: 'Viva zoekt contact met stiefmoeders die over hun ervaringen willen vertellen.'

Kerken realiseren zich onvoldoende de nieuwe uitdagingen voor de communicatie van het evangelie ten gevolge van het feit dat wij in een mediacultuur leven, waarin het (digitale) beeld het woord heeft verdrongen.

5. Ook de media spelen in op de **hang naar het lokale**. De erkenning van de complexiteit van de samenleving en de wetenschap dat we zelf onderdeel zijn van die complexiteit, roept het verlangen op naar vastigheid en overzichtelijke situaties. Om deze reden is er veel aandacht voor wat dichtbij is, begrijpelijk en vertrouwd. De huidige kerkelijke situatie wordt gekenmerkt door een grote dynamiek en een hernieuwde aandacht voor het lokale gebeuren en de lokale gemeenschap. De kerk is bij definitie 'gemeenschap', mensen die iets gemeenschappelijks delen. Een plaats en een ruimte waar mensen samen komen, in alle vrijheid. In deze gemeenschap mogen ze zichzelf zijn, verhalen vertellen, tot God bidden en zingen. Waardevol voor het geestelijk welbevinden omdat aandacht voor de ander, verhalen vertellen, bidden en zingen, ervoor zorgen dat mensen veerkrachtig blijven. Dat ze hun dromen blijven dromen van een wereld waarin iedereen kan leven. In dit kader is ook de aandacht voor het element 'gastvrijheid' in het kerkelijk leven te verstaan.

6. **Normen en waarden** hebben een andere plaats gekregen. Het zijn begrippen die vooral voor anderen lijken te gelden. We rekenen op fatsoenlijk en respectvol gedrag, maar leven dat zelf niet altijd voor. Er doet zich een merkwaardige paradox voor: aan de ene kant vindt men dat de samenleving 'achteruit' gaat; aan de andere kant is er een houding van 'ik red me wel en kom wel aan mijn trekken'. Er is steeds meer vraag naar hoe je kinderen opvoedt.

De kerk wordt minder als een ideële instantie gezien en meer als een morele instantie en soms als 'geweten' van de samenleving, waar je misschien best iets van zou kunnen opsteken.

Moeten we ons eigenlijk wel druk maken over de kerk? Het gaat toch om het evangelie?

Zeker. Maar evangelie en kerk zijn nu ook weer niet elkaars concurrenten. Kerk heeft als functie behoedster te zijn van het evangelie. Het is de moeite waard, ja voor de wereld van levensbelang, dat zoiets als kerk blijft bestaan. Wat men ook denkt over 'onzichtbare' kerk, over geloof, hoop en liefde als Gods genade en innerlijke kracht van de mens, over de boodschap van Christus als fundamentele vormgeving van menselijkheid, wanneer hiervoor niet een gestructureerde gezamenlijke beleving bestaat in de vorm van "kerk", dan zal al wat het christendom aan heilzaams in zich heeft, mettertijd uit de geschiedenis verdwijnen.

Er is geen enkele reden om de kerk te idealiseren. Dat is altijd wel beseft. Paulus typeerde de relatie evangelie – christen als 'een schat in aarden vaten' (2 Kor. 4:7). Wat voor de individuele christen geldt, zal ook wel opgaan voor de groep christenen die we aanduiden als kerk. Een aarden vat. Kwetsbaar, niet bepaald gevormd uit superieur materiaal. Maar zij bevat een schat. Ter wille van die schat moet de gemeente gebouwd worden, 'om een plaats te maken en te behouden voor God, ter wille van de mensen'.³

³ Jan Hendriks, Gemeente als herberg, pag.24

3.3. Missionair Oud-Katholiek

In de Raamnota van het Collegiaal Bestuur komt de missionaire kant van onze kerk aan de orde: *De verkondiging van het Koninkrijk wordt door het Breed Beraad terecht als de primaire doelstelling van onze hele kerkelijke bezig-zijn gezien.*

"Evangeliseren" is daarbij een term die niet vermeden wordt, integendeel er wordt opgeroepen duidelijk te maken wat wij als Oud-Katholieke Kerk daaronder verstaan teneinde een en ander ook - weliswaar op de eigen en dus beperkte maat - in praktijk te brengen.

Er is een samenwerkingscontract met de Anglicaanse Mission to Seafarers te Vlissingen tot stand gekomen.

Bij onze missionaire opdracht hoort ook dat we meer inspelen op de behoefte aan rituelen die onder rand- en buitenkerkelijke mensen duidelijk bestaat. Hier ligt een kans om het evangelie te verkondigen. Nu zijn deze mensen veelal aangewezen op commerciële bureautjes of ze komen met hun vraag bij een pastoor die vaak geen andere uitweg ziet dan simpelweg een bepaald sacrament aan te bieden en te bedienen.

Een aantal van onze pastores is werkzaam in het categoriale pastoraat, veelal in het zieken- en verpleeghuis maar niet uitsluitend. De kerkelijke zending die zij ontvangen en die voor het Collegiaal Bestuur essentieel is voor hun pastoraal functioneren, moet niet alleen gezien worden als een garantie voor hun professionaliteit maar eveneens voor het feit dat de kerk zich door hen ook committeert aan mensen in nood.

Bijzondere initiatieven

Over de opdracht van de OKKN schrijft de aartsbisschop in het werkboekje Breed Beraad:

Wij zijn door God zelf geroepen om 'kerk' te zijn in deze wereld. Zoals de Heer Jezus dat ook deed met zijn apostelen, zendt Hij ook ons de wereld in om Zijn opdracht voort te zetten. De Heilige Geest wordt ons meegedeeld om dat ook waar te kunnen maken. Want God wil deze wereld anders, menselijker! Daarom is er 'kerk'!

In onze parochies en met allerlei nieuwe initiatieven probeert de kerk dit waar te maken.

Met het 'groeiproject' in de parochie Hilversum en de vieringen die de Groningse pastoor is gaan houden in het Friese Jorwerd, en ook in andere vernieuwingsprojecten in parochies zoals het citypastoraat (een pastoraal-liturgisch-cultureel aanbod in de Rotterdamse binnenstad), het "kerk in de buurt" project in Schiedam of de landelijke "Intercity Pasen" wordt duidelijk hoe in de OKKN gezocht wordt naar mogelijkheden voor missionair kerk-zijn. De verschillende wegen die deze parochies inslaan duiden niet alleen op het zoekende karakter van de experimenten maar ook op de onderlinge verschillen in context, cultuur en middelen, en op de vrijheid die parochies hebben (of nemen) om daar hun eigen koers op te varen.

A.4. Methodiek: Ite missa est, met een missie erop uit!

De geloofsgemeenschap is er niet omwille van zichzelf. Onze aartsbisschop formuleerde (in het Breed Beraad boekje) het doel van de kerk met drie opdrachten:

- Ontcijfering van de wereld
... De kerk heeft maar één kritische vraag te stellen, namelijk: of de mens in zijn of haar waarde gelaten wordt. Of mensen gerespecteerd worden. De kerk nodigt uit om over de realiteit na te denken zoals God er zelf over zou denken. Niet om zelf, zoals God, de waarheid te bezitten, maar om tegenover mensen ervan te getuigen dat er iemand is die naar hen omkijkt en niet tevreden is vooraleer elke mens dat respect ervaart waarop men recht heeft.
- Bijdragen aan het humaner maken van de cultuur
... De kerk kan mensen op hun levensweg alleen maar helpen, als ze de wereld ook ernstig neemt. Dat betekent niet dat ze kritiekloos elke ontwikkeling moet meemaken of daarachter gaan staan, wel dat ze stelling kiest ten aanzien van belangrijke ontwikkelingen. En daarmee belanden we ook in het hart van de oud-katholieke beweging, die de kunst verstond niet negatief te staan ten opzichte van wereldse ontwikkelingen, maar precies midden in de wereld Gods' gelaat te zoeken. Daartoe de mogelijkheden bieden, dat is de bestaansreden van de kerk. Dat heet evangelisatie.
- Verkondiging
*... Het evangelie verkondigen betekent het geheim van het Koninkrijk - zoals het in Jezus gestalte heeft aangenomen - en ontwikkelingen in cultuur en maatschappij met elkaar in verbinding te brengen met het doel Gods aangezicht in deze wereld te leren ontdekken.
 Op deze wijze verbindt de kerk hemel en aarde, God en mens en ook mensen met elkaar. (..) Een conciliaire kerk met gelovigen die van deze spiritualiteit doordrongen zijn, is een open ruimte in de samenleving, een 'herberg', waar vele zinzoekers een thuis kunnen vinden. Een zinzoekende gemeenschap die zich verbonden weet met de vele andere groepen waarin mensen proberen de zin van de werkelijkheid te ontcijferen.*

Deze gerichtheid op onze opdracht in “de wereld” kunnen we vertalen in vier werkterreinen van missionair werk.

4.1. Vier werkterreinen.

(Uit: Laat zien wat je bezielt)

Deze vier werkterreinen zijn vooral bedoeld als hulpmiddel bij het invullen van het missionaire werk in de parochie. Een parochie kan en hoeft niet op alle vier deelterreinen van missionair werk tegelijk actief te zijn. Ze kiest wat bij haar past, wat aansluit bij haar context, een activiteit waarin zij gelooft en waar zij voor gaat.

1. Getuigen: activiteiten die laten zien wat je bezielt

Hierbij laat je zien wat je bezielt, in woord en daad. Allerhande expressievormen zijn bruikbaar. Niet alleen het gesprek maar ook muziek, een ritueel of een voorwerp kan

aanleiding zijn om te laten zien wat je bezielt. Ieder zal dit op zijn of haar eigen manier doen en een vorm kiezen die bij hem of haar past.

Drie criteria.

Henk de Roest formuleert in zijn boek *En de wind steekt op!* drie criteria voor een geslaagde manier van 'getuigen', van missionaire communicatie:

bezieling, vrijheid en integriteit. Hij schrijft over deze drie criteria:

Bezieling heeft te maken met aangesproken worden door de stem die klinkt in het evangelie en daar antwoord op geven door te zingen, te bidden, op te komen voor de misdeelden, door te laten zien dat je bewogen bent door dat wat je hebt gehoord en gezien.

Vrijheid betekent dat je de ander die jij laat zien wat jou bezielt de ruimte geeft om daar vragen over te stellen, het in twijfel te trekken, niet op jouw uitnodiging in te gaan. Kerken die missionair zijn ingesteld, nemen zowel de eigen overtuigingen als die van anderen serieus, stimuleren de uitwisseling van opvattingen, verzetten zich tegen onderdrukking van religieuze minderheden en leven van de ontdekking dat God in de persoon van Jezus van Nazaret werkzaam was door uitnodiging in plaats van dwang.

Integriteit gaat over het samenvallen van wat je zegt en doet en als dat niet lukt daar eerlijk over zijn. Het gaat over kwetsbaar durven zijn, over onder ogen durven zien dat het eigen gedrag maar ook de geschiedenis van de kerk soms het tegenovergestelde laat zien van dat wat het evangelie verkondigt. Het gaat ook over met open vizier de ander tegemoet treden, en niet met een verborgen agenda.

"Argwanende anderen hebben er een neus voor wanneer bezieling ontaardt in fanatisme, wanneer overtuigingen doorgedrukt worden of wanneer het gedrag tijdens, voor of na gesprekken vragen oproept ten aanzien van de waarachtigheid van de getuige."

2. Ontmoeten: activiteiten van de gemeente voor iedereen

Hierbij houd je in het aanbod van de gemeente rekening met mensen die leven op afstand van geloof en kerk. Je probeert om ook voor hen een open en gastvrije gemeente te zijn, en activiteiten aan te bieden die inspelen op hun behoeften en die voor hen verstaanbaar zijn. Denk bijvoorbeeld aan de scharniermomenten van het leven waarop mensen van buiten de kerk een beroep doen op de kerk (bij geboorte, trouw, rouw). Denk aan een educatief aanbod zoals een cursus kennismaken met het christelijk geloof of kennismaken met de bijbel. Denk aan laagdrempelige vieringen waarbij mensen op een speelse en ontspannen manier kennis kunnen maken met liturgie, met de liederenschat van de gemeente, met de taal van de bijbel, met rituelen en gebruiken.

Bij dit aanbod geldt steeds dat rekening wordt gehouden met de ander die je uitnodigt om deel te nemen. Het aanbod is passend voor de ander.

3. Aanwezig zijn: activiteiten voor bepaalde groeperingen in de samenleving

Op dit terrein zijn twee deelgebieden te onderscheiden:

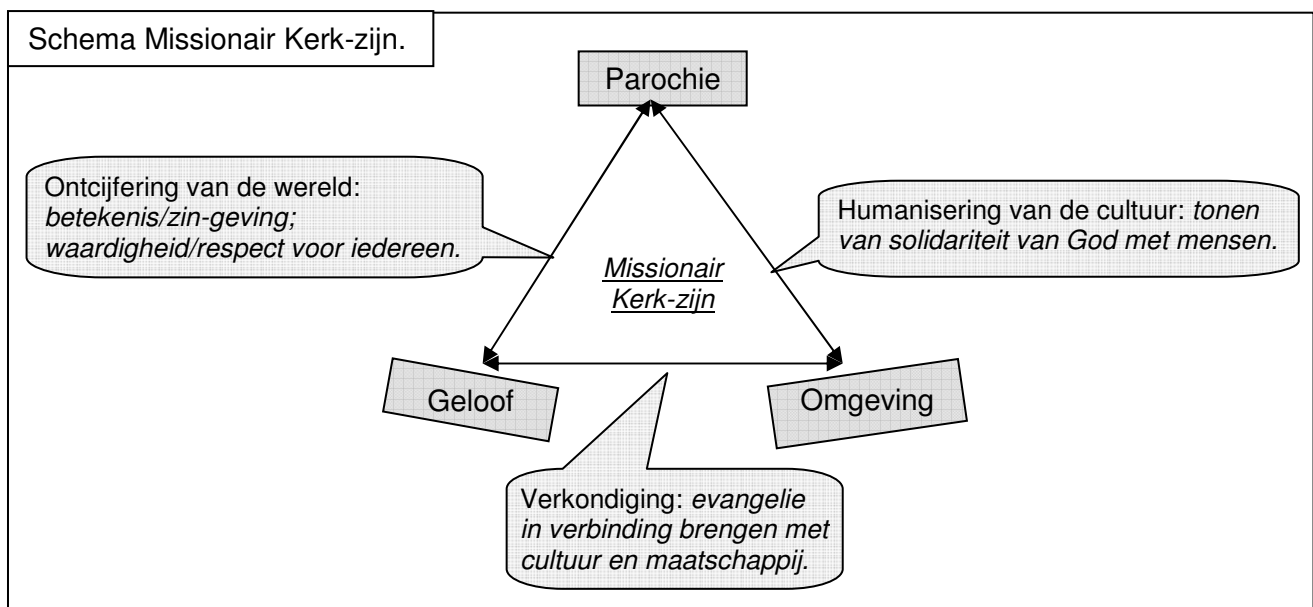
- Als gemeente aanwezig zijn op plekken waar dat nodig is. Door een luisterend oor te bieden of een andere vorm van betrokkenheid te tonen. Al doende geef je handen en voeten aan de boodschap van het evangelie en ontdek je hoe God bij mensen aanwezig is. Denk onder meer aan een inloophuis, het oude wijken- pastoraat, een maaltijdproject, ondersteuning van baanlozen of begeleiding van jongeren.

- Als gemeente anderen kennis laten maken met wat je te vertellen en te vieren hebt door het delen van de cultuurschatten van de kerk. Denk aan concerten met kerkmuziek, tentoonstellingen, kerkenpaden, pelgrimages en dergelijke.

4. Verbinden: activiteiten tussen evangelie, cultuur en samenleving

Hierbij probeer je als gemeente evangelie, cultuur en samenleving met elkaar te verbinden en bij elkaar te brengen. Bijvoorbeeld door deel te nemen aan het openbare (cultuur)debat, mee te praten over ontwikkelingen en onderwerpen uit de samenleving en die te doordenken in het licht van het evangelie. Dat kan een wijkoverleg zijn of ondersteuning van het plaatselijk welzijnswerk. Het kan ook door het aanbieden van een cursus christendom via het programma over religieuze stromingen in Nederland op de Volksuniversiteit.

Onder dit deelterrein valt ook de interreligieuze dialoog. De christelijke gemeente maakt tegenwoordig deel uit van een samenleving waarin verschillende godsdiensten worden beleden. Zij kan bijdragen aan het leggen van verbindingen in de samenleving om daarmee het wij/zij-denken tegen te gaan.

4.2. “Binnen en buiten”: Gemeenschap of open kerk

(Uit het artikel: Het publieke karakter van de kerk. Door Gerben Heitink. VU, 2000)

De huidige kerk is een vrijwilligerskerk geworden: gelovigen kiezen bewust om bij een parochie te horen en om de consequentie van die keuze vorm te geven in het actief worden in de parochie. Vrijwilligerswerk doe je in je “vrije” tijd, privé, omdat jij dat leuk vindt. Zoals je anderen ook niet gaat lastigvallen met je hobby’s, zul je ze ook niet zo gauw lastig willen vallen met je kerk of je geloof.

De ‘verzorgingskerk’ ligt achter ons, maar wat ligt er vóór ons?

Gerben Heitink beschrijft de “Open Kerk” als een model met een dubbele strategie:

- gerichtheid op de leden van de gemeente om hen toe te rusten tot een mondig en doorleefd geloof en tot dienst aan de samenleving
- gerichtheid van de kerk op de samenleving, de vragen en noden van mensen

“Het model “open kerk” wordt gekenmerkt door een dubbel-strategie. De eerste strategie is de gerichtheid op de leden van de gemeente om hen toe te rusten tot een mondig en doorleefd geloof en tot dienst aan de samenleving. Zij vormen “kernen” van gelovigen die het als hun voornaamste roeping zien het heil vóór te leven in de samenleving. De tweede strategie is de gerichtheid van de kerk op de samenleving, de vragen en noden van mensen. Hierbij kan gedacht worden aan de plaatselijke gemeente en aan de landelijke kerk.

Van groot belang lijkt me een heroriëntatie op de lokale kerk. Door de ontwikkeling van gemeenteopbouw is de laatste decennia de gemeenschapsfunctie van de gemeente sterk benadrukt. Dit ging vaak gepaard naar een sterke gerichtheid naar binnen, een vorm van kerkelijke introversie. Het model “open kerk” vraagt een “van buiten naar binnen denken”. Een denken vanuit de behoeften van de mensen, met name de velen die leven in een kerkelijk niemandsland tussen geloof en ongeloof. De context van de lokale gemeente is in een dorp anders dan in een stad, in de ene streek van het land is zij anders dan in de andere. Daarom zal de invulling van het model plaatselijk verschillen. In alle gevallen gaat het echter om een leren denken vanuit de behoeften van mensen.

Ik denk hier allereerst aan de behoefte ergens bij te horen (*belonging*), te horen bij een gemeenschap waar mensen naar elkaar omzien. Ik denk hierbij aan laagdrempelige samenkomsten, waar mensen met anderen in gesprek kunnen gaan, zoals een levensbeschouwelijk café.

Ik denk vervolgens aan een behoefte tot zingeving. Daarbij gaat het om elementaire menselijke vragen: Waar leef ik voor? Wat geeft mij moed? Waaraan ontleen ik mijn inspiratie? Pastorale zorg mag zich niet beperken tot mensen binnen de kerk.

Een derde behoefte is die aan informatie. Velen zijn van de christelijke traditie vervreemd en hebben nauwelijks meer enig idee van de levensvragen waarop het geloof antwoord geeft. Maar de grondwoorden van de traditie berusten op de ervaring van mensen met God, in een concrete situatie. Daarom denk ik aan een cursusaanbod waarin de elementaire vragen van de christelijke godsdienst aan de orde komen, in een open discussie.

Ik denk tenslotte aan de behoefte tot ritualisering bij bepaalde overgangssituaties in het leven, bij geboorte, de verbondssluiting bij het aangaan van een relatie, bij overlijden. De kerk leeft van verhalen en rituelen en kan mensen helpen in de grenssituaties van hun leven momenten van overgang te markeren en daaraan zin te geven.

Kernwoord van het model is gastvrijheid. Het verwijst naar de bijbelse gastvriendschap, *philoxenia* (Heb 13,2). Letterlijk betekent dat liefde tot vreemdelingen. Met verwijzing naar het verhaal van Abraham (Gn 18) kunnen die vreemdelingen wel eens engelen blijken te zijn. Sterker nog, in de vreemdeling kan men de Heer zelf ontmoeten (Mt 25). Het laatste hoofdstuk staat in een diaconale context, het weldoen aan de minste der broeders. Waar men probeert hieraan vorm te geven, ontdekt men hoe hoog de drempels zijn. De vreemdeling verstaat de taal niet die in de kerk gesproken wordt. De daar bekende omgangsvormen zijn hem onbekend. Vaak voelen mensen zich object van zorg of van missionaire propaganda,

in plaats van subject in een ontmoeting waarin het werkelijk om hen zelf gaat. Wederkerigheid in geven en ontvangen is wezenlijk voor een gastvrije gemeenschap. Gezocht moet worden naar laagdrempelige activiteiten, waarin mensen ontdekken echt welkom te zijn. Dat vraagt een evenmenselijke omgang, waarin niet de gemeenteleden zich als gastheer of gastvrouw boven de gasten verheffen maar ook zelf beseffen gast te zijn, want de enige gastheer is Jezus zelf. Zo 'n gemeente is een licht op een kandelaar en een schuilplaats in de wildernis, een haven in de storm van het leven, een plaats van opvang en bemoediging. Zo 'n model lijkt te passen bij een geïndividualiseerde samenleving, waarin mensen zich niet zozeer als leden aan een organisatie binden maar wel op zoek zijn naar een plek, waar ervaringen gedeeld, aandacht geboden en liefde ontvangen wordt. Een plek om werkelijk op Verhaal te komen."

De vier oriëntaties van Ammerman.

Om zicht te krijgen op de manier waarop uw parochie zich verhoudt tot haar omgeving kunt u gebruik maken van de 4 oriëntaties die Nancy Ammerman onderscheid:

- a) sanctuary orientation: presentie met name gericht op verschaffen van een veilige/heilige haven
- b) evangelistic orientation: gericht op mensen die redding/verlossing zoeken en daardoor de wereld mens voor mens veranderen
- c) civic orientation: het bevorderen en bewaren van het goede in de wereld
- d) activist orientation: het veranderen van de structuren in de wereld die lijden en onrechtvaardigheid veroorzaken

4.3. Verhouding tussen Kunst en Kerk: *Spiritualiteit en cultuur*

(Uit Toer april '04, door Bert L. van der Woude, predikant)

Kunst kan het verlangen levend houden.

Veel van wat nu in musea en kerken als kijkgenot wordt aangeboden had oorspronkelijk niet het doel om toevallige kijkers een goed gevoel te geven, maar bijvoorbeeld om gelovigen of onderdanen eerbied voor God en gezag bij te brengen. 'Spreekt het me aan?' `Natuurlijk spreekt het je aan, wat zullen we nou hebben?! Op je knieën jij, en onthoud goed wie het hier voor het zeggen heeft!' Kunst was er dus niet alleen voor het mooi. Het had een eigen doel, waarbij schoonheid niet altijd in het middelpunt stond.

Wij kijken nu echter anders dan voorheen. Wie nu een kunstwerk beschouwt, gaat er voor zitten, stelt zich innerlijk open en wacht - wat oneerbiedig gezegd - tot het licht aangaat. Deze wijze van omgaan met kunst is bedacht aan het einde van de 18e eeuw, lang na Michelangelo en Rembrandt. Vanaf toen begonnen kunstenaars en kunstliefhebbers te geloven dat kunst er was om mensen een heel bijzondere ervaring te bezorgen, zoiets als een mystieke belevenis, en dat alleen de kunst die kon geven. Sindsdien zagen vele kunstenaars *dat* als doel van hun bestaan.

Sindsdien wordt er ook belang gehecht aan de vraag of iets echt kunst is. Want als het alleen maar kunst *lijkt*, dan kan het die bijzondere ervaring niet geven. Niemand is er echter bij gebaat als we kunst met een overspannen verwachting tegemoet treden. We kunnen wat dat betreft in de leer gaan bij mystici die hun leerlingen altijd voorhielden niet naar bijzondere ervaringen op zoek te gaan, maar zich te oefenen in een eerlijke vorm van aandacht.

Kunst als openbaring.

Schoonheid kan helpen als tegenwicht tegen de lelijkheid, hardheid en ellende van het bestaan. Wie oog krijgt voor schoonheid en wie het verlangen een kans geeft, is in ieder geval geen oppervlakkig mens, maar heeft weet van diepte. En wie weet heeft van diepte, zo zei Paul Tillich in een preek, heeft weet van God. Diepte, schoonheid en verlangen horen bij elkaar.

Soms wordt een mens verrast door een besef van harmonie: alles is goed en in evenwicht. Zelfbeeld en wereldbeeld (waar God al dan niet deel van uitmaakt) zijn één. Zo'n ervaring kan kunst oproepen. Even worden de sluiers die de diepste waarheid verbergen weggetrokken. Opeens wordt het ons geopenbaard. De Engelse taal heeft daar het mooie woord *disclosure* voor. Wat gesloten was en ontoegankelijk gaat ineens open. Dat inzicht is zo belangrijk dat het de wens tot toewijding oproept. Toewijding tot verzet tegen alles wat lelijk, onrechtvaardig, hypocriet en oppervlakkig is. Verzet dat ingegeven wordt door het verlangen naar de harmonie die zich even liet zien. Deze harmonie draagt een besef van geborgenheid in zich dat gelovigen graag met God verbinden. Vanuit die geborgenheid durft een mens de wereld aan. In kunst kunnen geloof en schoonheid samengaan. Maar altijd tot een bepaalde grens. Nooit kunnen we zeggen: 'Dit is het! Iets mooiers zal ik nooit meer vinden.' Het beste wat kunst kan doen is het verlangen levend houden.

Verbinden van kunst en kerk.

Voor een verbinding zijn twee partijen nodig. Als die partijen kerk en kunst zijn, moet de kerk zich openstellen voor de wereld van de kunst, en de kunst voor de wereld van de kerk. Beide moeten willen, anders houdt de verbinding geen stand.

Van de wereld van de kunst kun je je afvragen of ze daar wel op uit is. Kunst wil het hart raken, aan het denken zetten, mooi, indrukwekkend zijn. Of het esthetische iets van God oproept, is de vraag. Vroeger werd dat soms uitdrukkelijk beoogd, de kunst was nog kerkelijk bepaald. Maar de kunst heeft zich verzelfstandigd, heeft soms een uitdrukkelijk religieus oogmerk of inhoud, maar lang niet altijd. Het roept menselijke gevoelens op die door een gelovige religieus geduid kunnen worden, de verhevenheid van God of de schreeuw om recht kan erin tot je komen. Maar alleen een gelovige zal het vanuit eigen beleving duiden. Ook oorspronkelijk religieuze kunst, bijvoorbeeld muziek, maakt mensen niet gelovig. En er worden artistieke eisen gesteld, geen religieuze.

Er zijn kunstenaars die in hun werk bewust religieuze thema's aan de orde stellen. Er zijn kunstwerken die bij gelovigen religieuze gevoelens oproepen of zich religieus laten duiden. Een kunstenaar zegt vaak dat het aan de beschouwer is wat hij of zij er in ziet, hoe het hem of haar raakt. Hier raken kunst en kerk elkaar. Voor wie daar oog voor heeft kan de kerk deze artistieke uitingen gebruiken. Gebruiken voor geloofsverdieping.

Voor de duidelijkheid: kunstuitingen worden hier gebruikt met een zeer specifiek doel. Kunst kan zich daar niet tegen verzetten, is wellicht blij dat ze gebruikt

wordt en mensen voorthelpt in hun leven. Ook in hun religieuze leven. Ook binnen de setting van de kerk. Dat degene die aan die verbinding werkt selectief te werk gaat is ook duidelijk. Het inzicht en de beleving van de initiator bepalen hoe breed het gebruik van kunst zal zijn. Kunstenaars kunnen, wanneer ze dat willen, zelfs behulpzaam zijn in het duiden, in het oproepen van gevoelens. Of het herkent wordt in het eigen leven ligt natuurlijk buiten de reikwijdte van de kunstenaar.

Het leggen van een verbinding tussen kerk en kunst kan door bewust gebruik te maken van de kunstuitingen die er zijn. Muziek (ook popmuziek) en schilderijen zijn op deze wijze binnen de wereld van geloven gebracht. Het brengt kunstuitingen dicht bij mensen en kan hun geloofsbeleving verdiepen. Zolang niet echt aan buikspreek wordt gedaan is dat uitstekend, de wereld van de kunst zou er zelfs dankbaar voor kunnen zijn. Literatuur en poëzie zijn ook vormen van kunst. Deelnemers aan leesgroepen zijn er op uit om hun persoonlijke beleving met elkaar te delen, wisselen ervaringen en emoties uit, soms religieus gekleurd. De kerkelijke setting wordt soms bepaald door de deelnemers maar soms ook door de plaats waar het plaatsvindt, in het stilte-centrum rondom de Paaskaars bijvoorbeeld.

B.3. Handreiking missionair werken

De parochie heeft de opdracht om het evangelie ook in de eigen omgeving te verkondigen (Mt. 28). In het missionaire werk getuigt de parochie van wat God heeft gedaan, doet en zal doen. Diaconaat en pastoraat zijn nauw met het missionaire werk verbonden.

We volgen de vier deelterreinen van het missionaire werk.

1. Getuige-zijn begint in het eigen dagelijks leven. Lukt het ons anderen te laten zien wat ons beweegt? Zijn we 'de verlegenheid voorbij' en kunnen we ingaan op de ervaringen van anderen met kerk en geloof, kunnen we open spreken met anderen over wat ons zo na aan het hart ligt? Getuigend kerk-zijn begint bij parochianen met missionair bewustzijn en met de bereidheid naar vermogen te participeren in het missionaire werk.

! Parochie en parochianen: missionair georiënteerd

Wie nadenkt over de mate waarin het parochianen lukt in eigen omgeving gesprekken over geloof te voeren en missionair bewust te zijn, kan een aantal aandachtspunten de revue laten passeren:

- Communiceren over geloven gaat niet iedereen even gemakkelijk af. Zijn er mogelijkheden (bijvoorbeeld in het vormingsprogramma) om met elkaar te leren open over het leven als gelovige te spreken? Denk aan cursussen waarin het spreken over geloven geoefend wordt of toerusting voor geloofsopvoeding van kinderen.
- Het versterken van de missionaire betrokkenheid van de parochie. Het stimuleren van de betrokkenheid bij missionaire initiatieven (plaatselijk, regionaal of landelijk), het stimuleren van eigen inzet in bijvoorbeeld buurt of school.

2. De activiteiten van de parochie zijn niet alleen bedoeld voor de 'broeders en zusters in het geloof' maar bestemd voor iedereen. Daarom kennen we in het missionaire werk een reeks activiteiten die nauw aansluiten bij de manieren

waarop de parochie viert, leert, dient en deelt. Kenmerkend is dat in deze diensten, cursussen en dergelijke uitdrukkelijk geprobeerd wordt verstaanbaar te zijn voor 'niet-ingewijden'.

! Activiteiten van de parochie: open naar iedereen

Alle activiteiten van de parochie kunnen bekeken worden op de mate waarin zij toegankelijk zijn voor mensen die op grote- of kleine afstand van geloof en kerk leven.

- Aandachtspunt is de wijze waarop we mensen die het evangelie niet kennen of daarvan vervreemd zijn proberen te bereiken met onze vieringen. We realiseren ons steeds meer hoe kostbaar de momenten zijn waarop mensen zich wenden tot de kerk voor een doopdienst, een trouwdienst of begrafenisdienst. Leggen wij ons erop toe bij deze gelegenheden extra te rekenen met mensen voor wie de viering niet vertrouwd is?
 - Aandacht verdient ook het leren van de parochianen. Houden we in het vormings- en toerustingsprogramma rekening met mensen die zich (opnieuw) willen oriënteren op de christelijke traditie? Denk bijvoorbeeld aan een cursus die een inleidend karakter heeft, zoals 'leren geloven' of workshops over aansprekende onderwerpen.
 - Het is zaak ook eens met missionaire ogen naar de uitstraling van de parochie te kijken. Laat de parochie aan haar omgeving zien wie zij is en waar zij voor staat? Is zij met anderen in 'gesprek' via de lokale media (regionale omroep, lokale bladen, het web)? Is zij aanwezig op 'markten en pleinen' (straattheater, festivals, stands op buurtfeesten)?
3. Ontmoeting tussen mensen is wezenlijk voor het missionaire werk. Daarom worden gelegenheden geschapen voor ontmoeting, waar gastvrouwen en gastheren laten zien wat hun bewogenheid met mensen voedt (bijvoorbeeld in inloophuizen). In het missionaire werk trekken we ook langer of korter op met mensen die ondersteuning goed kunnen gebruiken. Van groepen jongeren die buiten het arbeidsproces staan tot mensen die (in hun vrije tijd) op adem willen komen.

! Ontmoetingsmogelijkheden

In het gesprek hierover kan de aandacht uitgaan naar:

- De behoefte van mensen in de eigen omgeving aan opvang en gesprek. De missionaire dimensie in het diaconaat van de parochie kan bijvoorbeeld goed uit de verf komen in bezoekwerk, in lotgenotengroepen, in eetgroepjes (maaltijdproject), of een inloophuis.
 - De belangstelling die er mogelijk is om via 'onorthodoxe wegen' kennis te maken met het christelijk geloof. In onze cultuur is voor velen het woord 'spiritualiteit' weer een betekenisvol woord geworden. De parochie kan daarbij aansluiting zoeken. Te denken valt aan een tentoonstelling van religieuze kunst, zangdiensten, muzikale presentaties, een filmhuis, een cultureel café.
4. Vanuit het missionaire werk nemen we deel aan het openbare (cultuur)debat. We verdiepen ons in de variëteit aan religieus-culturele stromingen en ontwikkelingen in de samenleving om die te doordenken in het licht van onze eigen traditie. Niet defensief maar 'erop zitten en voeden'. We maken deel uit van een samenleving

die multicultureel, multi-etnisch en multireligieus is. Dat maakt het nodig te zoeken naar nieuwe manieren om onze traditie te ontsluiten. Om te leren van en in gesprek te komen met christenen van allochtone herkomst. En ook: in dialoog te zijn met andere religies.

! Deelname aan het publieke (cultuur)debat

Enkele aandachtspunten:

- Zoekt de parochie het gesprek met mensen in de eigen omgeving over vragen van geloof en leven die mensen in deze tijd bezig houden? Denk aan medisch-ethische vragen, aan omgang met familieleden die veel zorg nodig hebben en dergelijke. Worden de media die de parochie ter beschikking staan (gespreks-bijeenkomsten, lokale kranten, regionale omroep, internet) daarvoor benut?
- Toont zij haar betrokkenheid bij en probeert zij vanuit haar traditie verheldering te bieden ten aanzien van vragen van sociaal-maatschappelijke en ethische aard die spelen in de eigen omgeving? Denk bijvoorbeeld aan openbare bijeenkomsten met sprekers die pittige discussies weten uit te lokken die ertoe kunnen bijdragen dat mensen op een nieuwe manier naar de problematiek gaan kijken! Worden de media die de gemeente ter beschikking staan, daarvoor benut?

De *aandachtspunten* hoeven niet uitgebreid besproken te worden, ze geven meer de richting aan waarin je kunt denken.

Voor elk van de vier deelterreinen bespreken we (eventueel in kleine groepjes):

- Wat is er al:
 1. Hoe/waar/wanneer getuigen we in ons dagelijks leven van ons geloof?
 2. Welke activiteiten zijn echt gastvrij, staan open voor niet-parochianen?
 3. Welke activiteiten zijn echt gericht op, bestemd voor niet-parochianen?
 4. Wanneer/waarmee '*mengen*' we ons onder niet-parochianen, komen we onze parochie uit?
- Moet/kan dat meer/beter?
- Welke *wensen* leven er nog meer ten aanzien van het werk van de parochie en welke *mogelijkheden* voor nieuwe werkzaamheden en activiteiten zijn er?
- Hoe kunnen we dat realiseren?
- Wat '*kost*' dat: is het haalbaar, moeten andere activiteiten hiervoor soms wijken?

B.4. Getuigen: Het evangelie volgens alle gelovigen

Tijdens het Lekenforum van twee jaar geleden hield pastoor Annemieke Duurkoop een referaat met als titel "Het evangelie volgens alle gelovigen". Hieronder een gedeelte van de tekst.

Het evangelie is de blijde boodschap van en over God. En dit evangelie laat zich niet verkondigen door website, folder, sticker, boekje of kinderspelletjes. Dit evangelie laat zich nog steeds of uiteindelijk alleen maar verkondigen door mensen, die daarover willen en durven te vertellen. Dit is het evangelie volgens alle gelovigen. De vraag is: durven wij dat evangelie te vertellen en hoe kunnen wij dat doen?

Wat zou ons, oud-katholieke gelovigen van nu, kunnen helpen wel over ons geloof te praten? Ik wil daar een aantal voorwaarden en manieren voor aandragen.

1. Voorwaarden

- 1.1 Het overwinnen van schaamte en angst om over ons geloof te praten.
Het taboe op het geloof en het imago van de gelovige doorbreken.
- 1.2 Het besef krijgen geen sluitend verhaal te hoeven afsteken.
- 1.3 Oppassen voor nergens toe leidende discussies.
Onderscheid maken tussen het geloofsverhaal en de dogmatische discussie.

2. Manieren

- 2.1 Welk verhaal kunnen wij vertellen?
- 2.2 Alertheid op het uitdragen van het genoegen van ons geloof.
Geloof is geen 'treurig moeten' maar een 'graag willen'.
- 2.3 Assertief met gegeven situaties omgaan.
- 2.4 De verantwoordelijkheid van alle gelovigen.
Als gelovige een kritische houding aannemen ten opzichte van pastoor en kerk.

1. Voorwaarden

1.1 Het overwinnen van onze schaamte en angst.

Een belangrijke voorwaarde om spontaan over ons geloof te kunnen praten is onze schaamte en angst daarvoor te overwinnen. Waar komt die schaamte en die angst toch vandaan? In bepaalde sociale milieus lijkt het not done om te geloven in een de christelijke God. Je zou kunnen zeggen, dat er een taboe lijkt te rusten op het christelijk geloof en nog meer op het praten daarover.

Daaruit voortkomend lijkt het imago van de christelijke gelovige niet hoog te scoren. Hoe kan iemand in deze tijd het christelijk geloof aanhangen. Zo iemand is toch wereldvreemd? Als wij dan toevallig in dat sociale milieu thuishoren of willen thuishoren, dan bekruipt ons een gevoel van schaamte.

Deze schaamte zorgt ervoor dat wij bang zijn met ons geloof in God voor de dag te komen. We denken: wat zal de ander wel niet van ons vinden? Maar is deze schaamte en deze angst wel terecht?

Om over onze schaamte en over onze angst heen te stappen, zou de volgende bewering ons kunnen helpen. Het is een soort syllogisme.

1. Men beschouwt mij als een normaal functionerend mens.
2. Ik geloof in God.
3. Conclusie > Ik ben een gelovig mens en tóch normaal!

Wanneer wij vanuit deze wetenschap en zekerheid over ons geloof praten, dan zijn wij in staat het taboe en imago ten aanzien van geloven te doorbreken.

1.2 Het besef krijgen geen sluitend verhaal te hoeven afsteken.

Wellicht praten wij liever niet over ons geloof, omdat wij hierover geen sluitend verhaal kunnen afsteken. Wellicht zijn wij bang voor de vragen die op ons afkomen en waarop wij geen antwoord hebben.

Waarom laat God het kwaad toe in de wereld?

Waarom is er zoveel haat en nijd tussen de kerken en hun gelovigen onderling?

Waarom brachten en brengen de kerken nog steeds zoveel ellende voort?

Waarom liet God zijn Zoon zo lijden? Kon God het niet op een andere manier regelen?

Hoe moeten wij op deze vragen antwoorden?

Hoe kan ik na dit soort vragen mijn vreugdevolle geloofservaringen nog aan anderen communiceren?

Maar, hebben wij gezegd, het geloof in het evangelie laat zich het beste verkondigen door mensen. Door mensen die daarover willen vertellen.

De godzoeker wil van mij weten wat ik precies in het geloof gevonden heb. De godzoeker wil weten hoe het geloven mij bevalt en wat, hoe en wanneer ik er iets aan heb. De godzoeker wil weten op welke vragen het geloof mij een antwoord geeft en op welke vragen niet.

De kans is heel groot, dat ik dat zeer gebrekkig zal doen.

Maar ik probeer het. Hortend en stotend vertel ik iets. En wat ik vertel, is zeker geen glad en sluitend verhaal. Nee, een logisch en consistent verhaal wordt het niet. Ik zal dingen zeggen, die elkaar tegenspreken en ik word erop gepakt. Ik zal enthousiast vertellen over dingen die bij de godzoeker absoluut niet aanslaan en mijn verhaal slaat dood. Ik zal mijn twijfels uitspreken. Ik zal op moeilijke vragen geen slimme antwoorden kunnen geven.

Kortom, ik weet dat mijn antwoorden mij kwetsbaar maken en gemakkelijk te weerleggen zijn. Maar wat blijft, is een écht en persoonlijk verhaal, want het is mijn verhaal.

Het vertellen van mijn geloofsverhaal kan leiden tot een ontmoeting tussen twee mensen met God als onderwerp van gesprek. Dit is verkondigen, dit is communicatie, dit is prachtig!

Daarom mag dit communicatiemiddel van de persoonlijke verkondiging, hoe knullig dan ook, nooit door website, folder of boekje vervangen worden.

1.3 Oppassen voor nergens toe leidende discussies.

Als iemand met ons in gesprek wil over geloof, dan moeten wij goed weten, wat iemand wil.

Wil iemand praten over de ervaringen van het geloof of wil iemand een theologische of dogmatische discussie.

Houdt het onderscheid tussen een gesprek over geloofservaring en een dogmatische discussie goed in de gaten. Beide zijn goed maar niet hetzelfde.

Als voorbeeld geef ik een persoonlijke ervaring.

Steeds als ik meneer X tegenkwam, begon hij weer met zogenaamde dogmatische vragen.

Hoe kan Jezus de eniggeboren zoon zijn en toch broers hebben? Hoe kan Maria

maagd zijn? Zij heeft toch meer kinderen gebaard. Bij elke ontmoeting had meneer X weer zo'n soort vraag. Het ging meneer X niet om het geloof, maar veel meer om zijn eigen slimheid ten toon te spreiden. Dit worden gesprekken, die nergens toe leiden. Daarnaast worden wij, als oud-katholieken, regelmatig bevraagd op het verschil tussen de Rooms-Katholieke kerk en de Oud-Katholieke Kerk. Natuurlijk kunnen wij die vraag beantwoorden. Wel moeten wij ons realiseren, dat een dergelijk gesprek maar zelden leidt tot een gesprek over geloofservaring. Men vindt de informatie heel interessant, maar daar blijft het dan ook bij.

Ook kan iemand met zinnige geloofsvragen komen, waarop wij geen antwoord weten.

Bijvoorbeeld de vraag over het kwaad in de wereld. Hoe kan een almachtige en liefdevolle God het kwaad in de wereld toelaten? Als wij daarop geen antwoord weten, moeten wij ons niet laten verleiden tot een oeverloze theologische discussie. Ik denk, dat wij niet bang moeten zijn om toe te geven, dat wij op die vraag geen antwoord weten. Laten we dan maar de moed hebben en gewoon eerlijk zeggen: 'Ik weet het niet en toch geloof ik'.

2. Manieren

2.1 Welk verhaal kunnen wij vertellen?

In het evangelie van Matteüs lezen wij over de bezorgdheid van Jezus. Hij zegt: 'De oogst is wel groot maar er zijn weinig arbeiders'. Ook in onze tijd lijkt de oogst groot. Er bestaat een grote behoefte aan religie en geloof. Toch zijn de kerken niet vol. Zijn er dan misschien te weinig arbeiders om deze oogst binnen te halen? Nee, arbeiders genoeg. Immers wij zijn allemaal arbeiders. Maar weten de arbeiders tegenwoordig dan niet meer hoe zij moeten oogsten en wat zij moeten oogsten? Nu, het aardige is dat wij zowel de arbeiders als de oogst zijn. Immers wij hebben ons toch ooit ook laten oogsten! Dus als wij willen weten, wat er geoogst moet worden en hoe, dan kunnen wij bij onszelf te rade gaan. Wij kunnen aan onszelf vragen:

Waarom heb ik mij laten oogsten? Waarom geloof ik in God? Wat heeft het geloof mij te bieden? Waarom ga ik naar de kerk? Wat gebeurt daar met mij?

Uit de antwoorden op die vragen komt een persoonlijk verhaal. En het is dit verhaal, dat wij als arbeiders kunnen vertellen. Het is het verhaal over de oogst, die ooit geoogst is. Het is dit verhaal, dat wij als arbeiders, als gelovigen, aan de ander kunnen vertellen. Inderdaad, het zal geen glad en sluitend verhaal zijn, maar wel écht en persoonlijk. Maar dit echte en persoonlijke verhaal zou de godzoeker wel eens kunnen overtuigen om op weg te gaan om God te ontmoeten.

Ik weet, dat mijn verhaal nooit zijn of haar verhaal zal worden. Maar dat is ook niet de bedoeling. Elke verkondiger heeft zijn of haar eigen verhaal en elke godzoeker heeft zijn of haar eigen verhaal. Wat overeenkomt in al deze verhalen, is dat God het onderwerp van gesprek is.

Natuurlijk kunnen wij ook vertellen over de Oud-Katholieke Kerk. Over haar oecumenische instelling, over haar diaconale betrokkenheid, over de open organisatie, over de OK ethiek, enz. enz. Maar laten wij eerlijk zijn. Zijn dit de belangrijkste beweegredenen om elke zondagmorgen naar de kerk te gaan? Komen we om deze lovenswaardige kenmerken van de OKK op onze vrije dag 's morgens vroeg

ons bed uit?

Is de belangrijkste beweegreden niet veeleer, dat wij als individu op zoek zijn naar God? En als wij God dan gevonden hebben, willen wij dan deze vondst niet koesteren?

Dat doen wij bijvoorbeeld in de zondagse vieringen. Daarin ervaren wij heel sterk onze relatie met God. Wij proberen die relatie vast te houden, te onderhouden en te verrijken.

En dat doen wij met elkaar ondanks onze verschillende geloofsverhalen. Wij zoeken houvast, wij zoeken hoop en wij zoeken de zin van het leven. Wij zoeken ook een God, waaraan wij onze kwaadheid en dankbaarheid kwijt kunnen. Wij zoeken een God als invulling voor de dingen die ons verstand ver te boven gaat.

Kortom, willen wij weten, hoe de oogst eruit ziet, die wij als arbeiders moeten oogsten, dan kijken wij gewoon naar onszelf!

2.2 Alertheid op het uitdragen van het genoeg van ons geloof.

Nu, is de vraag, hoe blij wij zijn met ons geloof en hoe dragen wij dat uit?

Wij, oud-katholieken, zijn geen evangelicalen. Wij dansen niet op straat, wij zingen niet op straat en wij delen op straat geen folders uit. Dat hoeft ook niet, maar dragen wij het genoeg van het geloven op een andere manier voldoende uit?

Een voorbeeld.

Ik zit in een vergadering. Er moet een datum afgesproken worden voor een volgende vergadering. En ik zeg: Nee, dan kan ik niet, want dan moet ik naar catechese. Als wij het zo formuleren, dragen wij niet direct het genoeg van ons geloof uit.

Nog een voorbeeld.

Nee, op zondagmorgen kan ik niet. Dan moet ik naar de kerk en de dienst is pas om twaalf uur afgelopen. Dus helaas, ik kan niet.

Hoe bedoel je 'helaas'. Helemaal niet 'helaas'. We vinden het toch fijn om naar de mis te gaan? Waarom zeggen wij dan 'helaas'?

Het genoeg van het geloven is hieruit niet af te lezen. Wat wij uitdragen is een 'treurig moeten' in plaats van een 'genoegen, dat wij beslist niet willen missen'.

Het gebeurt ook vaak, dat wij niet zeggen, dat wij op die avond catechese hebben. We laten de vergadering gewoon doorgaan op de datum van de catechese of andere kerkelijke activiteiten. Daarbij maken wij de catechese, de kerkdienst of wat dan ook in belang al bij voorbaat onderschikt aan buitenkerkelijke activiteiten.

Andere reacties:

Men zou beter kunnen zeggen: Nee, ik kan dan niet, want dan wordt er catechese gegeven. Dat wil ik beslist niet missen, want we behandelen een ontzettend interessant onderwerp.

Nee, op zondagmorgen kan ik niet, want dan wil ik persé naar de mis. Ik kom daar altijd heel verrijkt vandaan. Elke keer is het weer goed om daar te zijn. Dat genoeg laat ik mij niet ontzeggen.

Zo getuig je van het genoeg van het geloven en wie weet, worden mensen dan wel nieuwsgierig. Misschien gaan ze zich afvragen wat er in hemelsnaam zo leuk is aan de catechese en de mis. Met een beetje geluk gaan ze vragen stellen. Want ze vinden jou een normaal mens, dus moet de mis en de catechese toch wel iets bijzonders zijn.

2.3 Assertief omgaan met een gegeven situatie.

We denken misschien: in mijn omgeving zijn geloof en kerk absoluut geen onderwerp van gesprek en ik zou ook niet weten hoe ik dat moet veranderen.

Maar de vraag is: zijn wij wel assertief genoeg? Zoeken wij wel mogelijkheden om over ons geloof te praten?

Wij vinden het vanzelfsprekend dat mensen praten over hun vakantie, ook al gaan ze al jarenlang naar dezelfde camping en zijn hun verhalen absoluut niet interessant.

Uitgebreid wordt er verteld over de kleinkinderen, sporten, hobby's, etc. en ook deze verhalen zijn lang niet altijd boeiend. Maar wij vinden het vanzelfsprekende onderwerpen van gesprek.

Maar over ons geloven en wat daaruit voortkomt, praten wij niet. Want we denken: dat is voor anderen niet interessant.

Maar dat is fout. Wij moeten niet voor anderen denken. Wij weten helemaal niet of de ander het wel of niet interessant vindt. We proberen dat niet uit. En dat moeten we nu juist wél doen. We moeten de gelegenheden daarvoor opzoeken en benutten.

Voorbeeld:

Wij gaan regelmatig naar de kerk en dat vinden wij fijn. Stel, je komt maandagmorgen op je werk en in de koffiepauze wordt jou gevraagd: 'Wat heb je dit weekend gedaan' of 'Heb je een leuk weekend gehad?'

Dan zou je kunnen zeggen: 'Ja, er werd zondag een volwassene gedoopt. Heel indrukwekkend was dat'. En je probeert daarover iets te vertellen. Grote kans dat de ander spontaan over zijn eigen gedachten en ervaringen met geloof en kerk begint.

Voorbeeld:

Stel je bent de avond tevoren naar een gespreksavond geweest. Er werd een interessant onderwerp besproken. Je vertelt wat jou heeft aangesproken of juist niet. Of je vraagt aan je collega: 'Hoe denk jij daarover? Zelf ben ik er nog niet uit'.

Voorbeeld:

Met familie of vrienden bezichtig je een kerk. Deze mensen zijn niet thuis in de katholieke liturgie. Je kunt dan bijvoorbeeld zeggen: 'Weten jullie eigenlijk waarom die lamp daar hangt en brandt?' Je vertelt dat het een godslamp is en waarom hij daar hangt en waarom hij brandt.

Natuurlijk kun je ook een ander liturgisch voorwerp nemen. Je kunt ook vragen: 'Weten jullie waarom een katholieke kerk altijd op min of meer dezelfde manier is ingericht of waarom ziet een katholieke kerk er anders uit dan een protestantse kerk?'

Voorbeeld:

Er is iemand ernstig ziek. De omgeving vraagt belangstellend naar de zieke. Je vertelt, dat de zieke de ziekenzalving heeft ontvangen en dat de zieke daar veel troost uitput en rust en vertrouwen gekregen heeft. Je zegt daarbij, dat het toch heel mooi is dat zo'n sacrament bestaat. De ander zal misschien vragen: 'Wat is dat, een sacrament? Wat bedoel je met het sacrament van de zieken? En hoe komt het dat een zieke daar troost uitput en er steun en vertrouwen door krijgt?'

Nu, ik denk dat u zelf ook situaties kunt verzinnen, waarin met alertheid en assertiviteit het geloof ter sprake gebracht kan worden. Laten wij dit bedenken: Anderen vallen ons lastig met hun verhalen over cursussen, therapieën, hobby's, etc., waarom zouden wij dan niet over onze catechese, onze kerkelijke feesten, over onze eucharistieviering praten?

Wij moeten niet bang zijn om over het genoeg van ons geloof te praten en wij

moeten alert en assertief zijn om gebeurtenissen en situaties daarvoor te benutten.

2.4. De verantwoordelijkheid van alle gelovigen.

Het is ieders opdracht God niet voor jezelf te houden en ook de OKK niet voor jezelf te houden. Een hele kerkbank voor jou alleen is echt niet leuk!

Wij hebben het uitgebreid gehad over het praten over je geloof met als belangrijkste doel en opdracht anderen te helpen God te vinden. Je zou kunnen zeggen, dat dit onze buitenkerkelijke activiteiten zijn.

Maar wij zijn ook lid van een kerk.

Deze kerk heeft hetzelfde doel en opdracht, namelijk mensen te helpen God te vinden. Onze verantwoordelijkheid als gelovige leden van deze kerk is om te kijken of de kerk daar op de juiste manier mee bezig is. De gelovigen moeten ten aanzien van pastoor en kerk een kritische houding aannemen en zich steeds afvragen:

Worden er door de pastoor en de kerk die dingen georganiseerd, waaraan de gelovige en de godzoeker ook werkelijk behoefte hebben. Helpen die dingen de godzoeker om God te vinden en de gelovige om de relatie met God te onderhouden? Bijvoorbeeld:

Is het onderwerp voor de catechese een hobby van de pastoor of hebben de gelovige en de godzoeker werkelijk belangstelling voor dit onderwerp? Zijn de activiteiten van de kerk voldoende gericht op de godzoeker en de gelovige?

In welke mate is de godzoeker geïnteresseerd in het ethisch jaar of de oecumenische samenwerking? En is de hoeveelheid tijd en geld, die daaraan besteed wordt, gerechtvaardigd?

Kortom, wordt er door de pastoor en de kerk voldoende aandacht besteed aan de gelovige en de godzoeker en gebeurt dit op de juiste manier en met de juiste middelen?

Deze kritische houding behoort tot de verantwoordelijkheid van alle gelovigen.

Het zijn de gelovigen, die pastoor en kerk in deze zaken moeten voeden, opdat hun herderlijke arbeid ook werkelijk de gelovige en de godzoeker bereikt.

*Toen Isaak bij de Rabbi aandrong met de vraag
wat hij moest doen,
antwoordde de Rabbi alleen:
"Lees de tora".
Isaak protesteerde:
"Ik ben al twintig keer door de Thora heengegaan".
Er viel een diepe stilte.
Na enige tijd richtte de Rabbi zijn hoofd op;
hij keek Isaak doordringend aan en zei:
"Is de Thora al eens door jou heengegaan?"*

B.5. Zeven wegen voor missionair kerk-zijn.*Laat zien wat je bezielt!*

1 Laat zien wat je bezielt

De tijd dat het not done was in contacten met anderen thema's als geloven, religiositeit, spiritualiteit ter sprake te brengen, lijkt voorbij te zijn. 'Gewoon' is het misschien nog niet, maar het wordt door velen op prijs gesteld als we laten zien wat ons beweegt en delen waarom we bepaalde keuzes hebben gemaakt als het gaat om onze levensstijl.

In de dagelijkse omgang met vrienden, buren, kennissen en collega's zijn er altijd momenten waarop ter sprake komt waarom je zo genoten hebt van deze bijeenkomst, dit boek, die film, waarom je je inzet voor anderen die je nodig hebben, voor de buurt, enz. Wie laat zien wat het betekent al deze ervaringen 'naar God toe te denken' en daarover open en op ontspannen wijze communiceert, 'getuigt'. Je hoeft er geen 'groot spreker' voor te zijn. Het gaat om het delen van alledaagse ervaringen, gedachten en overwegingen, maar ook gevoelens en beelden als verwondering en verbazing, ontzag en eerbied, liefde en geheimenis. 'Gewoon' is het misschien nog niet, maar een goede gewoonte kan het worden!

Tip: Welkom!

Een verhuishwagen voor de deur of andere werkzaamheden kunnen duidelijk maken dat in een wijk nieuwe mensen komen wonen. Doe eens een welkomstkaartje van de parochie in de bus, ook als het geen oud-katholieken zijn, met bijvoorbeeld informatie over de parochie en een leuke groet.

Tip: Koor op straat

Veel kerkelijke vrijwilligers zijn actief in een koor. Waarom houden we al die zangers en zangeressen verborgen achter de muren van de kerk? Zoek eens een passende gelegenheid in uw gemeente waar het koor acte de présence kan geven.

2 Kerk en cultuur

De grens tussen kerk en niet-kerk is niet scherp te trekken. Er is een vloeiende overgang van geloof naar godsdienstigheid, naar religiositeit, naar levensbeschouwelijke interesse.

Velen tonen interesse in de bijdrage van het christendom aan de cultuur. Via culturele uitingen kunnen mensen zich weer verwonderen en verbazen. Dan is er opeens weer het besef schepsel te zijn en te leven in een geschapen wereld. Voor de representatie daarvan kan geput worden uit de rijke bronnen van symboliek en ritueel, van kunst en poëzie, van gebed en vroomheid. Mensen hebben niet alleen woorden nodig (waarheid-geloof) en daden (gerechtigheid-hoop), maar ook beelden (schoonheid-liefde).

Er zijn de laatste decennia tal van wegen gevonden om deze mensen te bereiken. Parochies hebben hun gebouw beschikbaar gesteld voor religieuze muziek (lunchpauzeconcerten, cantatediensten) en kunst (tentoonstellingen), doen mee aan de jaarlijkse museumdag, organiseren rondleidingen langs cultuurschatten van de kerk. Wie eraan meedoet, ontmoet mensen die bereid zijn tot nadere uitleg, vindt materiaal over de betekenis van wat te zien en te horen is, enz. Ze hebben de weg naar het gebeuren gevonden door een brede publiciteit. Talent en inzet is vast en zeker in voldoende mate te vinden om te delen wat de parochie aan (cultuur)schatten in huis heeft.

Tip: Een tentoonstelling in een openbare ruimte

Organiseer in de plaatselijke bibliotheek een tentoonstelling over iets van je kerk met culturele waarde: het historische kerkgebouw, het kerkzilver, de liturgische gewaden, de kunstvoorwerpen in de kerk, het orgel. Geef daarbij ook aan wanneer de kerk open is om te komen kijken en wat er nog meer aan interessant gebeurt.

3 Activiteiten voor 'niet ingewijden'

De activiteiten van de parochie zijn 'openbaar', 'voor iedereen'. Daarom kent het missionaire werk een categorie activiteiten die nauw aansluit bij de manieren waarop de gemeente viert, leert, dient en deelt.

Maar wordt in het aanbod van de parochie (ook) gerekend op mensen die op (grote) afstand van geloof en kerk leven? Zondagse kerk-diensten worden door hen zelden of nooit bezocht maar diensten rond scharniermomenten als geboorte (de doop),

levensverbintenissen en overlijden (uitvaart) brengen veel mensen samen. Geven we de contacten rond deze gebeurtenissen zorgvuldig vorm?

Proberen we inclusieve taal te spreken, voor allen verstaanbaar? We benutten missionaire kansen als we ons bij alle activiteiten afvragen welke daarvan zo vorm en inhoud kunnen krijgen dat gasten zich welkom voelen.

Het is heel goed mogelijk ons bij het jaarpro-gramma voor het vormings en toerustingswerk af te vragen voor welke onderdelen breder dan alleen in de kring van de kerngemeente geworven kan worden, welke onderdelen specifiek bedoeld zijn voor mensen voor wie geloven een onbekend land is. In de werving moeten dan ook andere media benut worden: de website, publicaties in de lokale pers, berichten via de lokale omroep, enz.

Tip: Video/DVD

Veel mensen die gaan trouwen (of hun kindje laten dopen), zijn nauwelijks bekend met de liturgie. Het is niet altijd makkelijk om dat 'op te biechten'. Maak daarom eens een 'instructiefilm' op video of DVD waarin de pastor met een bruidspaar alle elementen in de viering doorneemt. Dat is echt niet zo ingewikkeld.

Tip: Gastendienst

Met name in evangelische gemeenschappen is het fenomeen 'gastendienst' bekend. Deze diensten worden speciaal ingericht voor nieuwkomers en mensen die relatief onbekend zijn met de Kerk. Alhoewel onze kerk veel meer 'liturgische spelregels' kent dan dergelijke gemeenschappen, kan het ontwikkelen van een speciale gastendienst – bijvoorbeeld op een zaterdagavond – een uitdagende en creatieve activiteit zijn.

Tip: Toerisme

Veel mensen durven in eigen omgeving nauwelijks een kerk binnen te lopen, maar vinden dat in het buitenland heel gewoon. Hoe aantrekkelijk is uw kerk voor toeristen? Staat de deur open? Zijn er gastvrouwen/gastheren en een mogelijkheid voor een rondleiding of goed gesprek? Wordt er uitleg gegeven over de verschillende 'attributen' binnen het kerkgebouw? Organiseert u speciale activiteiten voor toeristen in het hoogseizoen?

4 Nieuwe vormen

Sommige streken en groeperingen in ons land worden nauwelijks meer bereikt met het evangelie.

Wie om zich heen kijkt, ziet dat mensen minder vaak langdurige bindingen aangaan en dat gemeenschap in toenemende mate gevonden wordt binnen netwerken, gevormd rond vrije tijd, werk en vriendschappen. Velen van hen verlangen naar God, maar geven op andere tijden en plaatsen en op andere manieren vorm aan hun verlangen naar zingeving dan gebruikelijk is in de lokale geloofsge-meenschap. Geef 'missionaire voorposten' daartoe een kans.

Een paar voorbeelden. Er zijn mensen die verlangen naar een creatieve vormgeving van de kerkdienst en graag een kerkdienst als de Thomasviering bezoeken. Er zijn 'keukentafel groepen' waarbij mensen rond de tafel zitten met een hapje en een drankje. Al pratend over levensvragen komt het evangelie ter sprake. Er zijn en worden gemeenschappen gevormd via inloophuizen en kerkhuizen, onder meer in VINEX-wijken. Er zijn mensen die de zondag bestemmen voor familielevens of sport, maar wel behoefte hebben aan een dienst door de week. Daarnaast komen mensen samen die hun identiteit primair ontleen aan een netwerk, bijvoorbeeld van mensen

Tip: Huis-aan-huisblad

De meeste huis-aan-huisbladen bieden ruimte aan allerlei organisaties om kant-en-klare artikelen op te nemen. Ook voor de Kerk is die ruimte er misschien. Schrijf dan niet alleen over 'binnenkerkelijke' zaken als de aanvang van de vieringen, maar probeer echt iets te maken dat voor een brede groep lezers interessant en aansprekend is.

die van kunst houden of stevig theologisch geschoold willen worden. Die accenten komen in de diensten van 'netwerkgeoriënteerde kerken' volop aan de orde.

5 Samenleven in de eigen omgeving

Het maatschappelijk leven in de buurt, het dorp, de stadswijk waarin de parochie functioneert is opgebouwd via verenigingen, publieke en particuliere organisaties. In de omgeving zijn scholen en instellingen voor gezondheidszorg te vinden.

Er is opbouwwerk en ouderenwerk. Er staat een buurthuis, een bibliotheek, enz. Op al deze terreinen leven levensbeschouwelijke vragen.

Een geloofsgemeenschap die er weet van heeft dat het christelijk geloof betrokken is op alle levensterreinen, zal deel van die samenleving in de directe woonomgeving willen zijn. De parochie laat een uitnodiging deel te nemen aan een wijkoverleg dan ook niet liggen, is aanwezig op 'markten en pleinen' (festivals, stands op buurtfeesten, presentatiedagen) en is vertegenwoordigd bij belangrijke gebeurtenissen. Het buurtoverleg geniet gastvrijheid in het kerkgebouw en vanuit de parochie wordt steun gegeven aan initiatieven van anderen die erop gericht zijn het welzijn van mensen te dienen. En waarom zou er voor het aanbod van de kerk niet ook eens voor een breder podium gekozen kunnen worden? Misschien is de school wel geïnteresseerd de ouders een cursus levensbeschouwelijke opvoeding te bieden, wil de muziekschool plaats bieden aan de kerkmuziek en zet de volksuniversiteit in het kader van een introductie in de religieuze stromingen van Nederland het christendom op haar programma. De kerk is vanzelfsprekend deel van de buurtsamenleving, solidair met de mensen die er leven, opgenomen in de vreugde en het verdriet van hun bestaan. Zo toont de parochie zich een betrouwbare partner met wie het gemakkelijk is in contact te komen.

Tip: Wat speelt er?

In veel plaatsen vinden allerlei culturele en maatschappelijke activiteiten plaats. Ook de Kerk kan op die agenda aansluiten door eigen initiatieven. Is er bijvoorbeeld een Jazzfestival in uw stad of dorp? Nodig dan een swingend gospelkoor uit voor een speciale viering. En wat is er in uw kerk te doen tijdens Koninginnedag, rommelmarkten of Open Monumentendag?

Tip: Vrijwilligerscentrale

Binnen de parochies zijn tal van vrijwilligers actief. De Kerk kan niet zonder al deze mensen die zich met hart en ziel inzetten voor de geloofsgemeenschap. Maar misschien dat er ook buiten het kerkelijke erf vrijwilligersactiviteiten mogelijk zijn die de parochie kan omarmen. 'Adopteer' bijvoorbeeld een asielzoekerscentrum voor het geven van taallessen, maak met de parochie eens in de zoveel tijd een park schoon of biedt een 'klussenteam' aan voor mensen die zich geen commerciële klusser kunnen veroorloven.

6 Oecumenisch leren

Nederland is een veelkleurige samenleving is geworden.

Er zijn migrantenkerken die al lang in Nederland op hun wijze kerk-zijn (bijvoorbeeld de Molukse Kerken) en migrantenkerken die meer recent in Nederland gevestigd zijn. Veel maken deel uit van SKiN (Samen Kerk in Nederland). Iedere zondag wordt in Nederland in 75 talen gepreikt. In totaal gaat het om ruim 750.000 medechristenen! In sommige wijken van de grote en middel grote steden groeit het kerkelijk leven uitbundig. Die groei komt voor rekening van de migrantenkerken. Zij ontwikkelen hun eigen vormen van missionair werk in Nederland. Is er een migrantenkerk bij u in de buurt? Hebt u al eens contact gezocht? Het is boeiend om christenen uit andere culturen te ontmoeten en te horen op welke wijze zij aankijken tegen geloven en vorm geven aan hun wijze van kerk-zijn. Die ontmoeting vindt vaak plaats rond een maaltijd, in veel culturen de gewoonte. Er wordt gezongen, gebeden en uit de bijbel gelezen. In sommige plaatsen zijn groepen gevormd die zich bezighouden met intercultureel bijbellezen. Mensen van verschillende culturele herkomst buigen zich

over een bijbelverhaal en vertellen elkaar hoe zij het verhaal verstaan en welke betekenis het heeft in hun leven. Zulke ontmoetingen zijn voor het missionaire werk van groot belang. De migrantenkerken kunnen ons bijvoorbeeld opnieuw leren dat het in het christelijk geloof niet gaat om een zienswijze, maar om een zijswijze waarin niet het individu maar de gemeenschap centraal staat. Een manier van christen-zijn waarbij het gaat over de vraag wie je in relatie tot de ander en de Ander bent. Dat is 'oecumenisch leren' in de praktijk.

Tip: Nieuwe bewegingen

In veel Europese landen zijn de zogenaamde 'nieuwe bewegingen' niet meer weg te denken uit het kerkelijke leven. Ook in Nederland zijn bewegingen als de Iona gemeenschap, de Charismatische Werkgemeenschap Nederland (CWN) en de Sint Egidiusgemeenschap actief. Het is een zeer kleurrijk gezelschap met verschillende benaderingen en inspiratiebronnen. Vertegenwoordigers van deze nieuwe bewegingen zou u kunnen uitnodigen voor een serie 'kennismakingsavonden'.

7 Dialoog met andere religies

Nederland is een multireligieus

land. Het is belangrijk dat christenen en moslims elkaar leren kennen en elkaar vertrouwen geven om zo tot een voor allen leefbare en vreedzame samenleving te komen.

Dat de kerk van zich laat horen is juist in deze tijd waarin de verhoudingen tussen allochtonen en autochtonen zich verharderen van groot belang. Er is veel onwetendheid over de islam. Wat betekent het te weten dat de waarheid van Jezus Christus verder reikt dan de christenheid? Wie ben jij in het gesprek met moslims? Wat vind je belangrijk om vanuit jouw bezieling met moslims te delen? In veel plaatsen in ons land is de geografische afstand tussen 'moskee' en 'kerk' niet groot. We hebben er allebei belang bij om als goede burens samen te leven, al zijn de pogingen om dat te bereiken lang niet altijd gemakkelijk en staan we machteloos tegenover het risico dat het moslimextremisme vormt.

In veel steden zijn 'raden van religies' gevormd zijn waar onderling gesprek mogelijk is en waarmee de lokale overheid kan overleggen. Laat de uitnodiging daaraan deel te nemen niet liggen! Een bezoek van de parochie aan de moskee en omgekeerd kan het onderlinge vertrouwen doen groeien.

Deelname aan een groep van moslims en christenen op lokaal niveau die samen praten en gezamenlijke activiteiten ondernemen, bevordert onderling respect. In al deze ontmoetingen mag het christelijk getuigenis volop doorklinken. Laat van je horen als moslims belangrijke religieuze feesten vieren. Zoek de ontmoeting op alle gebieden van het samenleven: op het werk, in de buurt, in de school.

Tip: Interreligieuze dialoog

Interreligieuze dialoog klinkt heel ingewikkeld, maar betekent gewoon dat mensen van verschillende geloven elkaar ontmoeten. Ook voor uw parochie zijn er misschien gelegenheden voor gemeenschappelijke ontmoetingen, bijvoorbeeld bij gelegenheid van elkaars 'hoogtijdagen'. En wat te denken van een serie avonden waarin de plaatselijke imam uit komt leggen wat de islam eigenlijk inhoudt?

Tip: Doe inspiratie op bij vele interessante websites zoals bijvoorbeeld www.intercitypasen.nl: Het bekende recept...: vraag iemand mee naar de kerk tijdens de vieringen in de Goede Week. Zo'n aanpak kan natuurlijk ook bij andere hoogtijdagen...

Idee-en-kerk

www.ideal-en-kerk.nl: allerlei ideeën en initiatieven om de kerk meer gastvrij te maken. Het is een platform waarin parochies en gemeenten concrete ervaringen uit kunnen wisselen.

www.bijbel.net: de methode 'Geloven Nu' biedt een aantrekkelijke werkvorm om met een kleine kring mensen over de bijbel in gesprek te gaan. De Katholieke Bijbel Stichting geeft ondersteunend materiaal uit.

www.7plus1.nl / www.alpha-cursus.nl / www.rk-alphacentrum.nl: laagdrempelige cursussen om mensen kennis te laten maken met het christelijke geloof.

www.diaconaction.nl: DiaconAction is een werkvorm waarbij jongeren gedurende een weekend aan de slag gaan voor een 'goed doel' in hun eigen omgeving. Op de site staan allerlei concrete initiatieven en ervaringen en links naar soortgelijke initiatieven zoals bijv. de Stichting Present.

B.6. Ideeën van idee-en-kerk site www.idee-en-kerk.nl

Idee nr.533: Een fototentoonstelling voor dorps- of wijkgenoten. (Peter Wattèl)
Aan dorps- of wijkgenoten wordt gevraagd foto's te maken met een thema (bijv. thuis). De tentoonstelling biedt ruimte voor ontmoeting naar aanleiding van het thema. Het geheel kan met een kerkdienst worden gevierd.

Beschrijving:

Via de dorpskrantjes of wijkkrantjes worden de buurtgenoten opgeroepen om foto's te maken. Dit biedt de mogelijkheid om een paar keer over het thema te schrijven om de fotografen aan ideeën te helpen en andere mensen te helpen bezinnen op het thema.

Om mensen te stimuleren foto's te maken kan er een prijsvraag aan verbonden worden. Voor de kinderen kan een eigen prijsvraag en thema (bijv. mijn lievelingsdier voelt zich hier thuis) worden bedacht. Dit vergroot de toeloop op de tentoonstelling zelf. Iedereen met een (digitale) camera kan dus fotograaf zijn.

De mensen worden opgeroepen om voor een bepaalde datum 2 foto's digitaal in te sturen. Deze worden op kosten van de organisatie (op een printer) op A4 afgedrukt en opgehangen. Wie niet digitaal fotografeert, wordt gevraagd om de foto's zelf te (laten) afdrukken op A4.

Een jury bepaalt wie de winnaar is. Het moet duidelijk zijn, dat mensen die gefotografeerd worden, toestemming geven op de tentoonstelling te worden "getoond". (Wanneer een begraafplaats wordt gefotografeerd, dan de grafstenen onscherp!)

De tentoonstelling kan geopend worden door de burgermeester of andere bekende figuur op een feestelijke avond waarbij de fotografen zijn uitgenodigd. Tevens wordt de prijswinnaar bekend gemaakt en de prijs uitgereikt. Voor de prijs kan een algemene sportbeker worden gebruikt als er niet iets mooiers beschikbaar is.

De volgende dag is de tentoonstelling voor alle dorps- of wijkgenoten toegankelijk. Er is een team van gastvrouwen/heren, die koffie schenken en aandacht hebben voor de verhalen, die mensen willen vertellen naar aanleiding van de tentoonstelling. Natuurlijk kan er een collectebus staan als tegemoetkoming in de onkosten. Wellicht is er subsidie beschikbaar om mensen in een wijk of dorp "bij elkaar te brengen" of voor culturele activiteiten voor alle lagen van de bevolking.

Op zondag wordt de tentoonstelling afgesloten met een laagdrempelige viering, waarin het thema en een paar foto's een plaats hebben.

Doel, doelgroep, doelstelling:

De kerk biedt aan waar ze goed in is: bezinning op levensthema's. Dit kan een opstap zijn voor bezinning op en verlangen naar geloof. Mensen worden gestimuleerd om hun beleving vorm te geven en met elkaar te delen.

Achter liggend doel: de kerk neemt haar plaats in de samenleving in als plek van bezinning, zorg en aandacht voor mensen.

Geloofsverkondiging kan daaruit voortkomen, maar het is al goed, wanneer het beeld dat buitenkerkelijken van de kerken hebben, positief verandert. Dat kan de uitstroom afremmen en een openheid bieden om te luisteren naar waar de kerken mee bezig zijn.

Twee doelgroepen: fotografen en bezoekers van de tentoonstelling van binnen en buiten de kerkgemeenschap.

Publicatie is dus erg belangrijk om fotografen en bezoekers te stimuleren, maar ook

om alle lezers te helpen bezinnen en om het beeld van de kerk naar buiten toe bij te stellen. Het is een goede reden om in algemene bladen te mogen publiceren.

(Kijk ook eens op de site www.kfa-filmbeschouwing.nl over films!)

Idee nr.399: Feest van de Geest: laat zien wat je bezielt met kerk en kunst!

Er zijn allerlei vormen van ontmoeting en aanleidingen te bedenken als je denkt aan kerk en kunst. Het gaat er om, iets op te pakken dat past in de eigen situatie en aansluit bij de eigen mogelijkheden. Zo kunnen naast het brede terrein van de beeldende kunst ook andere vormen van kunst, zoals muziek en poëzie, een plek krijgen. Evengoed kunnen andere bijzondere momenten in een gemeente aanleiding geven voor een dergelijk project.

Beschrijving Feest van de Geest

In de regio Meppel, Westerveld en Steenwijk wordt om de twee jaar het *Feest van de Geest* gevierd. Een beeldend kunstenaar, een predikant en een aantal gemeenteleden gaan dan met elkaar in gesprek, met Pinksteren als inspiratiebron. Het resultaat is iedere keer weer een schitterend kunstwerk, ontstaan uit deze ontmoeting en bezinning. De kerken exposeren de kunst in het hemelvaarts- en pinksterweekend.

Bij het project wordt een folder geschreven waarin een drietal fietsroutes zijn aangegeven. Met een beetje geluk tref je op je route één of meer kunstenaars, die uitleg geven over hun werk of ingaan op je vragen. En is er muziek of poëzie. Het project kan ondersteund worden door posters, flyers, een routebeschrijving en andere publiciteit. In een folder worden een aantal routes aangegeven (met kaartje), waarin per route maximaal 7 locaties zijn opgenomen. Ook wordt verwezen naar enkele bestaande fiets- en autoroutes van VVV en ANWB in het gebied, waarin 'Feest van de Geest'-kerken staan.

Doel, doelgroep, doelstelling:

Vanuit het Pinksterfeest, als feest van inspiratie, een verbinding maken met de hedendaagse kunst. En daarmee woord, beeld en klank bij mensen tot de verbeelding laten spreken. In een interactie tussen predikanten, leden van de kerk en kunstenaars zullen kunstwerken tot stand komen die in de Pinksterdienst een rol gaan spelen.

Investing, tijd, menskracht en/of geld:

Een projectgroep begeleidt het geheel. Afhankelijk van de mogelijkheden kan het project zo opgezet worden, dat er voor de kerken weinig kosten zijn. Hierbij kan gedacht worden aan licht, warmte en andere zaken die met gastvrijheid te maken hebben. Het eventueel aantrekken van muziek, het maken van publiciteit (PR) rondom het project kunnen wel kosten met zich meebrengen. Voor de kosten wat betreft PR, de coördinatie, de verzekering en de opening kunnen subsidies worden aangevraagd en sponsors worden gezocht. Gebleken is dat door het verkrijgen van gemeentelijke subsidies en sponsorgelden het project een professionele uitstraling krijgt.

Tips

- Laat het publiek ook zelf actief participeren, bijvoorbeeld door het geven van

workshops.

- Vraag een kunstenaar meerdere werken te exposeren rondom hetzelfde thema.
- Zoek professionele kunstenaars die wonen en werkzaam zijn in de regio.
- Vraag kunstenaars aanwezig te zijn bij de opening en op enkele dagen van de manifestatie.
- Leg alle afspraken duidelijk vast in een overeenkomst.

Een informatieve website is opgezet: www.feestvandegeest.nl

Een uitgebreide lijst van internetlinks naar kunstenaarsverenigingen e.d. is te vinden op www.cbk-utrecht.nl (onder 'links')

B.7. Stellingen ter discussie

Om een gesprek op gang te brengen.

- ☞ Niet geloven is een keuze! God laat ruimte voor zo'n keuze!
- ☞ Welke christen uit je eigen leven is voor jou een voorbeeld geweest? Waarom? Waarin?
- ☞ De overeenkomst tussen christenen en niet christenen: ze hebben allebei een hekel aan evangelisatie.
- ☞ Vul aan: Ik knoop geen gesprek over geloof aan met een niet-gelovige collega/buur/vriend, want ...
- ☞ Vul aan: Dat mijn buurvrouw/man, mijn collega op het werk, mijn vriend/vriendin niet gelooft vind ik...
- ☞ Aan mijn daden kunnen mensen zien en horen dat ik gelovig ben. Dat is (niet) genoeg. Waarom?
- ☞ Vul aan: God houdt net zo veel van niet-christenen als van christenen en daarom...
- ☞ Vul aan: Ik vind getuigen een moeilijke opdracht want...
- ☞ Je kunt beter overtuigen dan getuigen.
- ☞ Wij verwachten veel meer van toetreders dan Jezus zélf verwacht van deze mensen!
- ☞ Elke kerkdienst moet zo zijn:
een zoekende niet-christen voelt zich er thuis (ligt bij de gemeenteleden)
en de preek is interessant en begrijpbaar (ligt bij de voorganger)

- ☞ We moeten zorgen dat we de zaken in onze kerk goed voor elkaar hebben, dan pas kunnen we er op uit gaan om te getuigen.
- ☞ Een vijfde van de Nederlandse christenen is geen lid van een kerk. Dat kan prima, schijnt het. Wat vind je ervan?
- ☞ Er zijn steeds meer christenen in Nederland die geen lid zijn van een kerk. Wat missen mensen die geen lid van jouw parochie zijn wat jij wel hebt?
- ☞ Laagdrempeligheid ... Dat gaat ten koste van de inhoud!
- ☞ Het is een christelijk werk heidenen te bekeren en een heidens werk christenen te bekeren.
- ☞ In de kerk lijken we wel allemaal hetzelfde te geloven. Wat zou dat voor nieuwkomers betekenen.
- ☞ Uit angst om te assimileren (aan te passen) en te integreren (op te gaan in) gaan we discrimineren (afzetten tegen, anderen minder vinden)
- ☞ We besteden veel tijd aan onze godsdienst en dat gaat ten koste van onze dienst aan God en onze naaste.
- ☞ Mensen die weinig geloofsgesprekken voeren, zijn weinig overtuigd van hun eigen geloof.
- ☞ Willen we dat toetreders zich aanpassen aan onze cultuur en ons gedrag? Of is geloof genoeg?
- ☞ Het belangrijkste voordeel van mijn geloof voor mij is...
- ☞ Vul aan: Kerkbesturen en commissies kunnen het getuigen een stimulans geven door...
- ☞ Onze kerk doet veel te weinig aan missionair werk. Dat ligt vooral aan... En het is de schuld van...
- ☞ Onze kerk kent tradities, rituelen en groepsgewoonten waarin we onze weg naar God denken te kunnen vinden.
- ☞ Onze parochie kenmerkt zich door... Heel zichtbaar is... Wat we niet hebben is...

B.8. Cultureel erfgoed.

Mensen uit de omgeving hebben vaak niet zoveel betrokkenheid bij de parochie maar wel bij het kerkgebouw. Het is een sfeerbepalend gebouw in de wijk met een culturele uitstraling. Het vormt een vertrouwd beeld voor de mensen die er omheen werken, wonen en leven. Zeker als er ook aan concerten en andere evenementen buiten de kerkdiensten om het een en ander georganiseerd wordt heeft men er vaak veel sympathie voor.

Donateurschap

Het onderhoud van de kerk kost in toenemende mate geld dat in onvoldoende mate is op te brengen door onze gelovigen. Vandaar is het de moeite waard om te onderzoeken of via een parochieel initiatief donateurs te werven zijn die bereid zijn tot een beperkte bijdrage per jaar met een bescheiden tegenprestatie. Daarbij kunt u denken aan één of meer bijeenkomsten voor donateurs zoals lezingen, tentoonstellingen, culturele uitvoeringen, etc.

Uiteraard is het de bedoeling dat de donaties meer opleveren dan de kosten van de tegenprestatie. Maar tegelijkertijd kan hierdoor ook de betrokkenheid bij het gebouw groeien en interesse ontstaan voor wat zich daar nog meer, of *éigenlijk* afspeelt...

De werving kan al plaatsvinden door een enthousiaste folder op te stellen (*"Wij nodigen U uit!"*) met wat u te bieden hebt aan donateurs, bijvoorbeeld:

- gratis toegang of korting op toegang tot de evenementen
- toezending x-aantal nieuwsbrieven per jaar
- een specifiek evenement uitsluitend voor de donateurs
- een jaarlijks cadeautje
- etc.

Mensen zitten niet te wachten op een treurig verhaal, dus steek in op de waarde van het gebouw voor de omgeving, de cultuur, de betekenis van het orgel, de bijzondere bouwstijl, etc. etc.

De folder kunt u achter in de kerk leggen bij openstellingen, maar is ook goed huis-aan-huis te bezorgen in de buurt in de buurt rondom de kerk en/of een groter spreidingsgebied. Ook bij bibliotheken, winkels, sociale netwerken van uw parochianen kan deze werving ingezet worden.

Het is nodig dat er een bescheiden organisatie wordt opgezet rond de donateurs, bijvoorbeeld het oprichten van een "Vrienden van ..." en de administratie van het donateurschap. Maar wellicht zijn enkele omwonenden wel zo enthousiast dat ze hieraan mee willen helpen en houdt u er per saldo nog extra vrijwilligers aan over...

C.3. Citypastoraat Paradijsskerk Rotterdam

Genomen op 26 juni 2008

Met citypastor Hans de Rie en de leden van de klankbordgroep: dhr. Wouter Blacquièr, mw. Marijke Vos-Maan en pastoor Frans van Sark (contactpersoon kerkbestuur).

Het Citypastoraat van de Paradijsskerk is een experimenteel project van de landelijke kerk dat gekoppeld is aan de Oud-Katholieke Parochie van de H.H. Petrus en Paulus. De “eerste steen” werd gelegd met de notitie ‘De Paradijsskerk: plek van christelijke presentie in de stad’ (Amersfoort, 2002). Er volgden twee rapporten, een in 2003 van pastoor P. Feenstra, en daarop voortbouwend een van de Stuurgroep Citypastoraat Rotterdam in 2005.

Na veel voorafgaand denkwerk en overleg ging uiteindelijk op 1 september 2007 de spreekwoordelijke kogel door de kerk en werd Hans de Rie halftime aangesteld als citypastor van de Paradijsskerk.

Uit het tweede rapport:

In eerste instantie is de basis van citypastoraat in Rotterdam gelegd door de parochie die daar al bestaat. Zonder parochie zou het moeilijk zijn om citypastoraat van de grond te krijgen. Het kerkgebouw en de ruimte ernaast (de Ark) hebben in de binnenstad van Rotterdam grote potentie. Dit kan vanuit de parochie echter niet volledig tot bloei komen. Ondanks dat de parochie een redelijk vitale gemeenschap is, waar zelfs enige groei in is te bespeuren, zullen er andere activiteiten voor nodig zijn om de potentie van het gebouw en de gemeenschap ten volle te benutten. Het citypastoraat biedt hier een uitgelezen kans. De stuurgroep heeft bij al haar besprekingen steeds voor ogen gehad dat presentie in de buurt en in de stad de belangrijkste grond voor het citypastoraat moet vormen. (...) Vanuit het citypastoraat wil de Oud-Katholieke Kerk van Nederland vorm gaan geven aan activiteiten die medemenselijkheid, barmhartigheid en respect jegens elkaar moeten bevorderen.

Vooraf.

Vooraf de vraag wat citypastoraat voor de geïnterviewden nou eigenlijk inhoudt: wat is voor jullie het doel, wat zijn de uitgangspunten?

Citypastoraat is zichtbaar en voelbaar maken wat je inspireert. Aandacht geven aan de zoekende en de lijdende mens.

Vooral de ontmoeting staat centraal. Openstaan voor het levensverhaal van mensen, sámen zoeken, elkaar ondersteunen. Wederkerigheid is daarbij van wezenlijk belang want anders zouden de deuren al gauw weer dichtgaan.

Doel is de kerk een gastvrije plek te laten zijn van ontmoeting, ook tussen de religies, waar openheid en geborgenheid gevonden worden.

Mensen komen dan wel met vragen over je achtergronden en de inspiratie van waaruit je dit doet, zo is de ervaring van de citypastor. Dan kun je daar eerlijk op antwoorden, uitkomen voor mijn ‘missie’ als diaken van de OKK. Het citypastoraat moet er niet op gericht zijn om leden voor de parochie te werven, maar áls mensen hierdoor interesse krijgen is dat natuurlijk prachtig.

Focussen.

(Voor het gesprek werden enkele van de “snapshot”-vragen aangepast.)

Focus 1. De mensen.**Klankbordgroep.**

De citypastor wordt bijgestaan door een klankbordgroep van drie personen. De pastoor van de parochie is een van hen en zorgt voor de verbinding met het kerkbestuur. De groep geeft feedback en denkt mee bij de visieontwikkeling en het ontwerpen van activiteiten.

Vrijwilligers.

Overige vrijwilligers doen mee aan incidentele of meer doorlopende activiteiten. Bij een oecumenisch kinderproject rond kerstmis (“De Vierde Wijze”) werden groepjes ouders en kinderen die een soort speurtocht door de Rotterdamse kerken maakten ontvangen door zo’n 20 vrijwilligers, ook van de RK Jozefparochie die kerkt in de Paradijsskerk. Zij doen ook mee bij de Taizé vieringen waar zo’n mensen bij betrokken zijn en waar inmiddels (september ’08) zo’n 20 tot 30 bezoekers op af komen. Verder zijn ongeveer 20 ‘eigen’ vrijwilligers actief voor de openstelling van de kerk. Dat deed de parochie tot nu toe alleen in de zomer maar inmiddels is de organisatie overgedragen aan het citypastoraat en zal de kerk het hele jaar door zijn deuren openen voor belangstellenden en passanten.

Doelgroep.

De doelgroep van het citypastoraat bestaat eigenlijk uit alle bewoners van de stad maar de verschillende activiteiten richten zich op bepaalde groepen daaruit. De Taizé vieringen zijn voor iedereen bestemd, maar aan de buurtbewoners wordt apart aandacht besteed en de Open Kerk zal een breder, ‘*gastvrijer*’ aanbod gaan doen voor de toevallige of minder toevallige voorbijgangers.

Focus 2. De activiteiten.**Gastvrije Kerk.**

Zoals gezegd worden de bestaande Open Kerk activiteiten – inclusief orgelconcerten – overgenomen en uitgebreid. Niet alleen openstelling tijdens de zomer, maar het hele jaar door. En niet alleen ‘rondkijken’, maar ook een leeshoek, een gastenboek, een gebedsboek voor intenties, koffie en thee in de Ark met de mogelijkheid literatuur te kopen uit de collectie en natuurlijk (zoveel mogelijk) de aanwezigheid van de citypastor. Vandaar de naamsverandering van ‘Open Kerk’ naar ‘Gastvrije Kerk’. Ook wordt er altijd een afsluiting gehouden met een vesperviering of een meditatief moment. Eens per maand is er een concert in de kerk wat dan tevens als afsluiting van de openstelling fungeert. De kracht van deze concerten ligt in het feit dat ze steeds aansluiten op thema’s uit het liturgische jaar. Hierdoor wordt de verbinding tot stand gebracht tussen (religieuze) muziek, kerkelijke liturgie, meditatie en verstillig. De zomeropenstelling van de kerk trok zo’n 60 tot 90 bezoekers. Het is spannend of dit aantal ook met deze nieuwe opzet gehaald kan worden of zelfs zal stijgen.

Taizé vieringen.

Eens per maand, ondersteund door een koorgroep en enkele instrumentalisten.

Participeren in oecumenische projecten.

Het kinderproject rond kerstmis ("De Vierde Wijze") werd al genoemd en ook loopt in de goede week de 'Intercity Pasen' door de kerk.

In stad en buurt.

In de stad en in de buurt heeft de citypastor inmiddels een flink netwerk aan contacten opgebouwd.

Uit de praktijk blijkt dat mensen in de wijk juist de aanwezigheid en het tonen van belangstelling van de pastor voor hun dagelijks leven zeer op prijs stellen.

Uit de oriëntatiefase van het eerste seizoen zijn de volgende activiteiten gerold.

De citypastor zal een dagdeel per week gaan besteden aan het brengen van bezoeken aan buurthuizen, scholen, individuele personen etc. Hij maakt kennis met de verschillende bevolkingsgroepen stelt zich open voor de zorgen die er leven in de wijk, en werkt samen met andere werkers om te komen tot verbetering van het samenleven.

In de buurt zal de Ark elke dinsdagmiddag het gastvrije ontmoetingspunt worden voor mensen die 'op verhaal willen komen'. Geen vast programma, maar de citypastor is met een aantal vrijwilligers aanwezig om mensen gastvrij te ontvangen en de gesprekken richting en sturing te geven. Ontspannen ontmoeting en gesprek staan centraal op deze middagen.

Voor de wat bredere kring komen er een keer per maand lunchconcerten voor mensen die tijdens hun middagpauze op adem willen komen door het luisteren naar muziek van religieuze aard. Het concert wordt ingeleid door de musicus zelf of door de citypastor. Na afloop is er de gelegenheid elkaar te ontmoeten in De Ark.

Ook wordt er een opstapcursus 'christelijk geloof' aangeboden, bedoeld voor religiezoekende mensen. De cursus brengt hen in aanraking met de verhalen van God en Zijn relatie met mensen.

Eenmalig.

Verder staan er een aantal eenmalige activiteiten op de rol voor dit jaar zoals

- een bijzondere viering voor de gedachtenis van overledenen voor die niet vertrouwd zijn met deze kerkelijke viering maar wel verlieservaringen met zich meedragen. Een projectkoor zal tijdens de viering de gezangen zingen van het requiem van Maurice Durufle, afgewisseld met teksten, gebeden, het ritueel van de gedachtenis van overledenen en het aansteken van kaarsen.

- een kerstviering voor de buurt voor jong en oud in samenwerking met de winkeliersvereniging.

- een introductieavond Oud-katholieke Kerk in Nederland voor een breed publiek in Rotterdam. Op deze avond zal aartsbisschop Joris Vercammen een inleiding houden over 'Oud-katholiek zijn in onze tijd'.

Focus 3. (Werk) Groepen

Zoals beschreven werkt het Citypastoraat voor verschillende activiteiten samen met 'gespecialiseerde' werkgroepen zoals de Open Kerk groep en de Taizé groep.

Daarnaast worden voor eenmalige activiteiten ad hoc groepen gevormd zoals bijv. voor de ontvangst bij het project 'De Vierde Wijze'. Wat gemist wordt is een 'organisatie groep' die de activiteiten regelt. Nu komt alles op de schouders van de

Citypastor neer, terwijl die eigenlijk zijn handen vrij zou moeten hebben voor zijn eigenlijke taak, pastor zijn i.p.v. regelneef.

Focus 4. Het karakter.

Waar staat het citypastoraat ongeveer en hoezo?:

- gericht op de stad ● ~~X~~ – – – – ● gericht op de kerkelijke wereld
- traditioneel ● ~~X~~ – – – – ● vernieuwend
- uit op continuïteit ● – – ~~X~~ – – ● experimenteel
- zelfstandig ● – – ~~?~~ – – ● afhankelijk

Uiteraard ligt de nadruk op de stad. In vergelijking met andere vormen van citypastoraat is het vrij traditioneel en worden er geen extreme keuzes gemaakt (zoals bijv. vroeger ds. Hans Visser deed in de Pauluskerk).

Het citypastoraat zit nu nog in de experimentele fase, de ervaringen van het eerste seizoen worden omgezet in plannen en activiteiten voor het komende jaar. Maar er wordt wel naartoe gewerkt om het continuïteit te geven zodat het zich een vaste plek verwerft in het Oude Westen van Rotterdam.

De keuze tussen 'zelfstandig' en 'afhankelijk' is een lastige. De citypastor is aangesteld als "assisterend pastoor" van de parochie en werkt dus formeel vanuit de parochie. Voor wat er in het kerkgebouw gebeurt is het kerkbestuur verantwoordelijk, maar het project is geïnitieerd vanuit de landelijke kerk en zal daar ook geëvalueerd worden. Wie nu precies welke verantwoordelijkheid draagt is onduidelijk. Voor de citypastor is wel duidelijk dat hij zonder de 'referentie' van de parochie niet zo makkelijk een netwerk zou kunnen opbouwen. Maar tegelijkertijd komt er vanuit het kerkbestuur erg weinig hulp om het project mee te dragen.

Op de meetlat *missionair – diaconaal – pastoraal – evangeliserend* ligt het accent duidelijk aan de missionaire kant: "gezonden zijn om er voor anderen te zijn". Maar het is een glijdende schaal en ook diaconaat en pastoraat kunnen aan de orde zijn binnen het project. En als er op een school gevraagd wordt "*wie ben jij en waar kom jij vandaan?*" dan komt ook het evangeliserende aan het woord.

Focus 5. De verhouding met de parochie.

Er is al even aangestipt dat de verhouding bestuurlijk gezien niet helemaal duidelijk is. Wat de gerichtheid op de wijk betreft leeft dit ook niet zo in de parochie omdat er maar twee parochianen in de buurt wonen.

Voor de parochie is er een zielzorger bij gekomen die zich vanuit die parochie expliciet naar buiten richt. "*Het is goed om als parochie zorg te hebben voor elkaar, maar het evangelie is radicaler: het gaat om de 'hele' wereld!*" Enerzijds betekent dit voor de parochie zelf een bewustwording van de opdracht én de mogelijkheden om naar buiten te treden. Anderzijds biedt het een geweldige uitstraling naar buiten toe. Na aanvankelijk een wat afwachtende houding nemen de reserves nu wat af. Onder de vrijwilligers groeit het elan en parochie en citypastoraat komen meer bij elkaar.

Focus 6. Relatie tot de omgeving, samenwerking.

Verschillende contacten zijn al genoemd. De citypastor is blij verrast met de grote openheid die hij in de buurt ontmoet. Regelmatig zwerft hij gewoon door de wijk/stad. Op deze wandeltochten ontstaan regelmatig (vaak spontaan) gesprekjes met individuele mensen. Hierbij stelt hij vaak de vraag: Wat verwacht je van de kerk in

deze tijd? Het is opvallend dat de antwoorden meestal neerkomen op: 'Ik hoop dat de kerk aanwezig is voor ons'. 'Ik hoop dat de kerk wat vaker toegankelijk is om even binnen te lopen'. 'Ik hoop dat je als pastor in de buurt bent en je openstelt voor de zorgen die er zijn'. 'Ik hoop dat je als pastor participeert in diaconale projecten'. 'Ik hoop dat je als pastor luistert en mensen die verdeeld zijn, tegenover elkaar staan bij elkaar kunt brengen'. 'Ik hoop dat je als pastor ons helpt om beter naar elkaar te luisteren'.

Ook bij de winkeliersvereniging werd hij, in eerste instantie wel wat verbaasd maar toch erg enthousiast verwelkomd. Zij zien niet alleen het belang van een goede sfeer in de buurt maar ook de kerk zelf dragen ze een warm hart toe. Zo waren er tijdens een buurtgebeuren 'bewegende beelden' op het kerkplein, betaald door de winkeliersvereniging. En de kerstmarkt wilden ze eigenlijk opgeven, maar als de kerk iets gaat doen dan sluiten zij ook weer aan.

Focus 7. Huidige doelen en prioriteiten (en wat ligt er in de koelkast...)?

Prioriteit heeft in eerste instantie het goed regelen van de organisatie. Wat de activiteiten betreft is het opzetten van de "Gastvrije Kerk", met de ruime openstelling, de concerten én de openheid naar de buurt toe van groot belang.

Wat voor een later tijdstip bewaard wordt is een bijeenkomst voor parochianen over het citypastoraat. Een eerste uitnodiging sloeg niet aan en het lijkt beter om dit uit te stellen tot het project meer handen en voeten heeft gekregen. Natuurlijk kan er wel over het citypastoraat gesproken worden in combinatie met andere bijeenkomsten van de parochie en op gemeentevergaderingen.

Focus 8. Wat simuleert, wat remt.

Vanuit de klankbordgroep wordt de bevlogenheid waarmee Hans deze gigantische uitdaging heeft opgepakt en het enthousiasme waarmee hij aan de slag is als bijzonder stimulerend ervaren. Voor Hans zelf is vooral de warmte en het enthousiasme waarmee hij door personen en organisaties van buiten de parochie verwelkomd wordt een stimulans. De openheid, de onbevangenheid en de vrijheid om daarin zijn eigen plek te zoeken.

Lastig vindt hij het vele organiseren, regelen en de geldzaken die altijd weer opdoemen. Dat er geen duidelijk budget is zodat hij weet wat er financieel wel en niet kan ervaart hij echt als een belemmering.

Kernwoord voor het citypastoraat moet *bevlogenheid* zijn:

Spread je droomvleugels uit!

C.4. Vijftien vindplaatsen van hoop.

In de brochure 'Over een andere boeg, missionair kerk zijn in een tijd van kentering' van de Raad van Kerken in Nederland wordt de (voorlopige) balans opgemaakt van kennismakingen met 15 zeer diverse geloofsgemeenschappen.

Hoe groot de verschillen tussen deze zich vernieuwende geloofsgemeenschappen op het eerste gezicht ook lijken, toch blijken er bij nadere beschouwing ook in het oog springende overeenkomsten te zijn. Hoe verschillend ook, onomwonden komen vrijwel alle bezochte gemeenschappen er voor uit dat de persoon van Christus van wezenlijke betekenis is: voor henzelf, voor hun gemeenschap en voor de samenleving waarin ze als gemeenschap actief zijn. Dat is belangrijk om te onderstrepen. Als gevraagd wordt waarin de 'beweging van Jezus' zich onderscheidt van andere bewegingen en religieuze gemeenschappen of seculiere organisaties, dan is het geen gemeenschappelijke behoefte, geen ideaal, principe, idee of menselijke houding. "De christelijke beweging hangt aan de naam van Jezus Christus en zijn prediking van het komende koningschap" (Henk de Roest). Niet dat altijd even helder is hoe wij Hem vandaag mogen kennen en volgen, maar in steeds wisselende situaties wordt steeds weer ontdekt wie Hij is. Op basis van de hoop op Hem zoeken wij in de complexe tijdgeest naar een eigen gestalte en gezicht van de *ekklesia* (geroepen gemeenschap) die zijn naam draagt.

Welke acht **gemeenschappelijke kenmerken** treffen we bij onze vindplaatsen aan?

1. Levende christelijke gemeenschappen hebben een **duidelijk profiel**. Men werkt aan een eigen gezicht. Die profielen zijn dan weer sterk verschillend, ook binnen de eigen denominaties. In de Doopsgezinde Gemeente Wageningen is het de kindvriendelijke kerk. De Scots International Church in Rotterdam vormt een internationale groep, die de Engelse taal als bindmiddel heeft. De Buitenwacht in Dordrecht wil 'de luis in de pels zijn' en kiest voor een diaconaal-profetisch profiel. In de Eleousa-Communitieit in Vught heeft men uit de eigen traditie de emotie van 'barmhartigheid' als profilering gekozen en dit eigentijds en met gevoel voor kwaliteit uitgewerkt. De St. Petrusparochie in Oisterwijk streeft een herkenbaar rooms-katholiek profiel na, waarbij de sacramenten centraal staan. Oecumenisch gesproken zoekt men niet naar consensus en men gunt elkaar vanuit een gevoel van complementariteit de ruimte. 'Wij doen het zo, laat anderen het anders doen.' (Wageningen). Er gevoeligheid voor de directe omgeving en voor wat de context van hen vraagt, voor wat op je pad komt.

2, De **diensten zijn veelal veelkleurig**. Vrijwel overal hecht men groot belang aan de liturgie. Overal combineert men vrijmoedig verschillende stijlen en tradities. In Houten worden er naast psalmen op hele noten ook Afrikaanse liederen bij drums gezongen. Bij de St. Egidiusgemeenschap in Antwerpen heeft men een liturgische mix met elementen uit de klassieke kloosterviering, uit de orthodoxe traditie en uit Taizé. Diensten zijn per definitie interactief, dialogisch en op participatie van alle aanwezigen gericht.

3. Men steekt de **handen uit de mouwen**. Hulpverlening (diaconaat), het naar elkaar omzien (pastoraat) en het voor elkaar koken (gemeenteopbouw) zijn taken waaraan elk lid zijn of haar steentje bijdraagt. Zo bestaat er in Rotterdam een systeem om buitenlandse studenten op te vangen. In Oisterwijk participeren er naast de pastoor ook daartoe toegeruste parochianen in het internetpastoraat. Er is een herontdekking te zien

van de charismatische grondstructuur van de gemeente, waarbij allen geacht worden actief te participeren. Vaker werkt men in kleine groepen en huiskringen (Alfa-kringen in Utrecht). Het motto is: niet eerst leren en dan doen, maar leren door mee te doen. Soms ervaren mensen het als een druk om mee te moeten doen aan de activiteiten. 'Mag ik ook achter een pilaar verscholen in de kerk zitten?'

4. Men gaat de **confrontatie met de weerbarstige realiteit** aan. Christenen reageren vooral op 'wat op hun weg komt'. In het 'klooster voor zingeving en werk' (Vught) gaat men in op de vraag: hoe gaan we om met arbeid? Op andere plekken leven weer andere vragen: hoe gaan wij om met pubers (Wageningen); hoe met moslimjongeren in conflictieve buurten (Dordrecht); hoe met pooiers en hun slachtoffers (Amsterdam); hoe leren wij omgaan met de dood (Oisterwijk); hoe met het einde van de eigen geloofsgemeenschap (Zandvoort)?

5. Er is bijna altijd ook sprake van een **inspirerend leiderschap**. Ds. Gerke van Hiele in Wageningen, ds Robert Calvert in Rotterdam, ds. Tom Marfo in de Bijlmer, pater Wim Verschuren in Vught en ds. Gerrit Jan van der Kolm in Dordrecht, het zijn alles behalve grijze muizen in dienst van de Heer. Er is een klein aantal gedreven mensen. Persoonlijke inspiratie en commitment spelen een grote rol. Veel hangt af van de charismatisch leider. Wat gebeurt er wanneer deze wegvalt?

6. Het begrip **gastvrijheid** speelt een sleutelrol. Nieuwe mensen moeten zich welkom voelen. Men zoekt naar een open, naar buiten gericht klimaat. In veel nuances wordt hier over bericht. 'Laagdrempelig, wijkfeest, lege-stoelprincipe, midi-huis' (Utrecht-Oost). 'Kinderen zijn welkom, ontspannenheid' (Wageningen). 'Gastvrijheid, thuishaven, Mamre-project' (Scots International Church, Rotterdam). 'Vrijplaats, gastenbroeder, onthaasten' (Abdij van Berne). 'Huis voor de buurt, open gemeenschap' (Dordrecht). 'Hier is de plek waar je mensen mee naar toe kunt nemen' (Jongerenkerk, Houten). De kerk wordt beleefd als 'healing community' (The House of Fellowship, Bijlmermeer).

7. Men is **lokaal georiënteerd en mondiaal geïnspireerd**. Van beïnvloeding vanaf het landelijke niveau is nauwelijks sprake. Men is vooral op de wijk, het stadsdeel of het dorp gericht. Maar men trekt er wel op uit. Veel vernieuwing is ontstaan door reizen naar en ervaringen met geloofsgemeenschappen op andere plaatsen in de wereld. Maar ook het gezicht naar de wereld heeft vooral lokale kanten; men speelt vooral in op de concrete noden in de directe omgeving. In Utrecht is dat de ervaring met de kerk in Afrika. In Wageningen zijn het de regelmatige contacten met Iona. In Vught zijn het Filippijnse medebroeders geweest die de aanzet gaven tot een vernieuwend project. Er is dus sprake van inspiratie die geput wordt uit andere contexten. Interessant is hoe ten gevolge van de globalisering binnen één generatie de Bijlmer van een van de meest seculiere stadsdelen is omgevormd tot een *suburb* waarbinnen meer dan honderd 'allochtone' kerken groeien en bloeien. De afstand tot de Afrikaanse kerken in de eigen omgeving blijkt overigens veel moeilijker te overbruggen dan die tot de partnerkerken overzee.

8. Vaker terugkerend was in het onderzoek wat sommigen 'toeval' noemen. Er is minder behoefte alles vast te leggen in beleidsplannen en te controleren. Mensen leren weer te rekenen met het element verrassing, met de doorbreking van het planmatige. De fraters van Tilburg uit Vught konden nooit vermoeden dat hun paginagrote advertentie in alle landelijke dagbladen zou leiden tot een lekenbeweging voor barmhartigheid met meer dan 1000 leden. En alsof dat niet genoeg was, ook nog een

goedlopend centrum voor bezinning met als leidraad het begrip 'arbeid'. Toeval, of moeten we misschien zeggen dat dit nu juist wijst in de richting van de Heilige Geest, die verrassend een eigen gang gaat en een eigen strategie voert?

Bij bespreking in de plenaire vergadering van de Raad van Kerken werd opgemerkt dat slechts twee vindplaatsen (Rotterdam, Houten) uitdrukkelijk als kerkplanting kunnen worden beschouwd. Revitaliseren van bestaande gemeenten en parochies is een moeizame, tijdrovende en vaak frustrerende aangelegenheid. De ervaring leert dat door kerkplanting vaak andere doelgroepen bereikt worden dan door revitalisering. Recent is er over de breedte van de kerken een levendige discussie gaande over pionieren en kerkplanting, een thema dat om een eigen oecumenisch onderzoek vraagt.

In Hoofdstuk 5 van de brochure staan **tien aanbevelingen** (met commentaar):

1. Onderken dat we een kentering der tijden meemaken
2. Verwacht geen kant-en-klaarrecept, zoek het in de specifieke uitdaging van jouw situatie
3. Weet wat je wilt doorgeven
4. Doe en denk 'locaal'!
5. Geef ruimte aan inzichten en initiatieven van anderen
6. Oefen je in gebed en wees open voor wat de Geest je doet toevallen
7. Laat een charismatische stijl samengaan met een gedeeld leiderschap
8. Zoek naar eigentijdse vormen van gastvrijheid
9. Ga zelf op zoek naar 'vindplaatsen van hoop'
10. Beleef de mediacultuur als een uitdaging voor nieuwe manieren van evangelieverkondiging en kerk-zijn

D. Achtergronden

D.2. Kerk moet aansluiten bij nieuwe vormen van engagement

Artikel uit Toer, 4 februari '05 door Willemien Ruygrok

Pubers - maar niet alleen zij - kunnen tijden achter de computer chatten. Opeens boeit het niet meer. Uitloggen en klaar. Geen afscheid, geen afspraak voor de volgende chat, geen probleem. Dertigers - maar zij niet alleen - hebben vaak al drie banen achter de rug. De een werkt nu freelance, de ander heeft een contract voor twee jaar, de derde is even werkloos. En in deze tijd denkt de kerk mensen te kunnen binden, binnen te kunnen houden, zelfs binnen te halen? Misschien, maar alleen als aangesloten wordt bij 21e eeuwse vormen van engagement.

Het oude type engagement - dat wat dogma's wilde opleggen - is zo goed als dood. Of het nu gaat om feminisme, liberalisme, socialisme of ja, ook de christelijke kerk. Het spreekt niet meer aan. Er is wel iets nieuws aan het ontstaan en het is goed te proberen dat te benoemen. Als de kerk mensen wil blijven boeien - en dat wil ze - zal ze moeten aansluiten bij die nieuwe vormen van engagement.

Filosoof Karen Vintges heeft het hedendaagse engagement geanalyseerd. Kort samengevat stelt ze dat mensen geen ideologie meer aanhangen maar daadwerkelijk iets zinnigs willen doen voor anderen. En wel zo praktisch mogelijk: het organiseren van culturele uitwisseling, iets doen voor vluchtelingen, het helpen versterken van de sociale cohesie in de buurt. Projecten in de derde wereld of om de hoek. Mensen verbinden zich daaraan, doen hun ding en laten het dan weer los. Zonder dat dat pijn doet of dat ze het idee hebben hun verantwoordelijkheid niet meer te nemen. Ze gaan toch wel weer eens iets anders doen?

Je kunt zeggen dat het nieuwe engagement vooral een houding is waarbij mensen het dagelijks handelen ethisch trachten vorm te geven. Het gaat daarbij uitdrukkelijk niet om de toepassing van morele regels, van een ideologie of een geloofsovertuiging. Nee, het gaat om de creatie van het eigen dagelijkse kunstwerk. Vintges hanteert de term 'ethisch-spirituele zelfcreatie'.

Ik wil die term wel overnemen, maar er nadrukkelijk bij zeggen dat ethisch-spirituele zelfcreatie niet alleen het denken van mensen, maar ook hart, lichaam en ziel omvat. Het gaat niet alleen om uiterlijke betrekkingen tot de medemens, maar ook om een gevoel van verbondenheid. En dat zijn zaken die nogal eens ondergesneeuwd worden in onze westerse samenleving van *winners* en *losers*.

Voor jezelf spreken

Belangrijk voor de mensen van wie je kunt zeggen dat ze zich op deze nieuwe manier verbonden voelen met de samenleving, is dat ze graag willen dat datgene waar zij mee bezig zijn voor iedereen toegankelijk is. Maar ook dat dat waar zij zich mee verbonden weten niet iets is dat 'absolute waarheden' kent. Dat de 'organisatie' waar ze bij horen niet een organisatie is die namens 'de groep' spreekt. Mensen willen voor zichzelf spreken. Je af en toe toch verbinden kan óók, maar de meeste

mensen blijven het liefst aan de rand van een organisatie. Niet in kerkenraad of langlopende commissie, wel even actief om een culturele avond te organiseren of een serie van drie bijeenkomsten bij te wonen. Wel nu en dan binnenlopen om te netwerken. Wel iets doen voor anderen waar je je mee verbonden voelt, die onderdrukt worden of honger hebben. Van brieven schrijven voor Amnesty tot kleren inzamelen voor mensen in een overstroomd gebied.

Je ziet mensen binnen dat nieuwe engagement ernaar streven zoveel mogelijk zeggenschap op zoveel mogelijk terreinen te hebben. Directe democratie spreekt steeds meer aan. Het is niet voor niets dat sinds er een jonge, bijdetijdse vice-voorzitter bij het FNV is - Agnes Jongerius - het FNV maar liefst drie keer een referendum onder de leden heeft georganiseerd.

De verbindingen die mensen aangaan met hun omgeving zijn veranderd. Niet meer van geboorte tot dood bij één zuil, één bedrijf, één kerk. De verbindingen zijn ook anders: vluchtiger, minder duurzaam en ze vervullen minder functies. Mensen hebben meer en gespecialiseerde relaties. Sport met de een, werk met de ander, intimiteit met weer anderen. Mensen zijn niet meer wie ze kennen, maar wie ze *scannen*. Verbindingen moeten meer gezocht worden. Om verbindingen met anderen aan te gaan moet je zelf een scala aan kwalificaties, karaktereigenschappen en gedragsalternatieven hebben. Dat moeten *mensen* hebben, maar ook *bedrijven*, *instellingen* en *kerken* moeten meer bieden dan die ene identiteit.

Aansluiting zoeken

Gezin, kerk en bedrijf hebben aan betekenis ingeboet. Het gezin als economische eenheid is bijna verdwenen, het bedrijf als voorziening voor het leven bestaat niet meer en de kerk als levenslange bron van inspiratie heeft afgedaan. Daar zijn wel andere zaken voor in de plaats gekomen: er is vrijwilligerswerk, er zijn relaties, er wordt gewerkt en gebeden of gemediteerd. Relaties worden echter eenvoudig aangegaan en eenvoudig weer verbroken. In de ene omgeving neemt een mens een andere identiteit aan dan in de andere.

Het wegvallen van de traditionele kaders en het zoeken naar nieuwe vormen van engagement biedt *mensen*, maar ook *bedrijven* en *kerken* perspectief. Zo goed als het individu nu meerdere kanten van de eigen identiteit kan ontplooien, kan ook de kerk dat. De kerk kan aansluiten bij de zoektocht naar producten, diensten, kunsten, cultuur, educatie, ideeën en spiritualiteit. Door het wegvallen van alomvattende ideologieën en referentiekaders is er behoefte aan kleinschalige activiteiten op het gebied van zingeving, van het erbij horen, zij het tijdelijk.

Niet iedereen kan die nieuwe samenleving aan en is in staat in te spelen op de lossere verbanden. Die mensen dreigen uit de boot te vallen. De kerk kan daar op inspelen, mits ze er een antenne voor ontwikkelt. Daarbij moet rekening gehouden worden met het feit dat deze mensen in de 21e eeuw *losers* zijn en zichzelf wellicht ook zo zien: niet in staat mee te gaan met hun hop-hop omgeving.

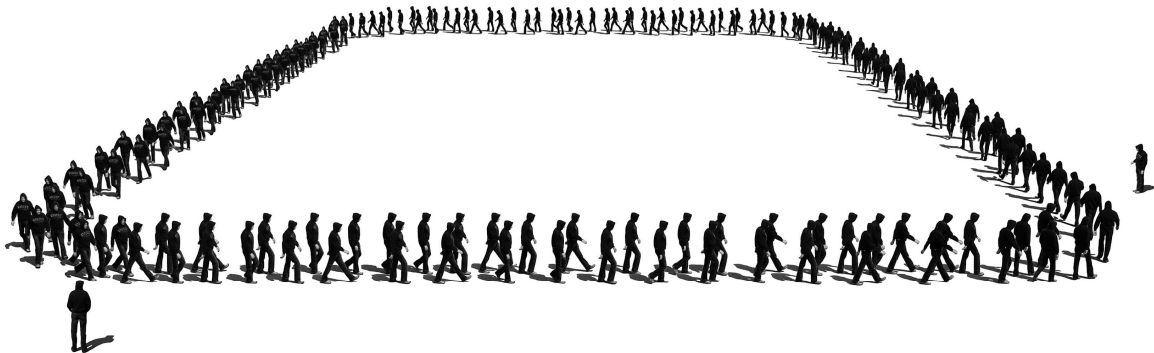
Een grote opgave voor de kerk is echter op te houden met het trachten de organisatie van nieuwe structuren te voorzien. Ophouden met het actief creëren van een nieuwe cultuur in de kerk. Die komt vanzelf of is anders disfunctioneel. Een context bieden voor positionering en reflectie, dát kan de taak zijn. Kijken met een nieuwe bril, luisteren. Daar waar knooppunten van mensen - twee, drie of meer -, van ideeën ontstaan, kan ruimte geboden worden. Het net en de plek zijn daarbij van belang. De meeste mensen brengen zoveel tijd op het net door dat de plek, het *face to face* contact steeds bijzonderder wordt. Zeker als het ergens over gaat. *Content*, in

managementtaal, is nodig voor het creëren van concepten, identiteiten, cults en codes. En waar is meer content dan in het geloof?

Karen Vintges heeft vijf vuistregels opgesteld voor organisaties die willen inspelen op de nieuwe manier van verbinden. Ik vertaal ze hier voor de kerken:

1. Zie je eigen geloof, maar ook je eigen organisatie(vorm), vooral niet als een absolute Waarheid, eerder als een bepaalde ethiek;
2. Zorg dat inhoud en vorm toegankelijk zijn voor alle mensen;
3. Werk samen met andere kerken, geloven en organisaties, vooral ook uit andere culturen, dat spreekt aan;
4. Doe van alles 'aan de grenzen', zorg dat er zo min mogelijk blauwdrukken of vuistregels zijn, maak dat altijd alles anders mag - dus ook de liturgie;
5. Spreek nooit namens of over 'allen'.

Kerkgangers van de 21e eeuw komen binnen via het net en na de chat volgt misschien het *face to face* gesprek. Zo kan naar mijn mening de kerk gevormd worden van een bijna lege kerk tot een kerk van chatters, netwerkers en gemotiveerde mensen voor korte, krachtige inspirerende activiteiten. Een kerk met een Kick.

D.3. Missionair Oud-Katholiek

Over de opdracht van de OKKN schrijft de aartsbisschop in het werkboekje Breed Beraad:

Wij zijn door God zelf geroepen om 'kerk' te zijn in deze wereld. Zoals de Heer Jezus dat ook deed met zijn apostelen, zendt Hij ook ons de wereld in om Zijn opdracht voort te zetten. De Heilige Geest wordt ons meegedeeld om dat ook waar te kunnen maken. Want God wil deze wereld anders, menselijker! Daarom is er 'kerk'!

Ontcijfering van de wereld

De kerk kan dat alleen maar als ze zich werkelijk in het leven en in de wereld waagt. Het is nodig dat de kerk tegelijk van de aarde en van de hemel is. De kerk dient tweetalig te zijn.

Wat mensen doen en denken, wat hen beweegt, wat er in de wereld aan goeds en aan kwaad is, aan twijfel en aan geloof, de kerk zou er vertrouwd mee moeten zijn. Maar tegelijk heeft de kerk een bepaalde hoop waardoor mens en wereld ten volle tot hun recht kunnen komen.

Het hele kerkelijke leven, niet alleen de diaconale activiteiten maar ook de verkondiging, moet doortrokken zijn van die tweetaligheid. De kerk is geen getto. De kerk moet zich verhouden tot wetenschappelijke ontwikkelingen, tot de relaties tussen mensen in de maatschappij en tot de politiek. Dan kan ze haar rol werkelijk spelen.

De rol van de kerk is de wereld te ontcijferen opdat de betekenis, de zin van de werkelijkheid duidelijk kan worden. De maatstaf daarbij is de waardigheid van de menselijke persoon zoals die hem of haar door God zelf is toegezegd.

De kerk heeft maar één kritische vraag te stellen, namelijk: of de mens in zijn of haar waarde gelaten wordt. Of mensen gerespecteerd worden. De kerk nodigt uit om over de realiteit na te denken zoals God er zelf over zou denken. Niet om zelf, zoals God, de waarheid te bezitten, maar om tegenover mensen ervan te getuigen dat er iemand is die naar hen omkijkt en niet tevreden is vooraleer elke mens dat respect ervaart waarop men recht heeft.

Bijdragen aan het humaner maken van de cultuur

Op deze wijze wordt een kunstmatige scheiding tussen kerk, wereld en God vermeden. Men houdt de wereld open voor de uitdaging haar steeds humaner te maken. Door de kerk wordt aan God de gelegenheid geboden zijn solidariteit met mensen concreet te tonen. Wat niet wil zeggen dat God ook afhankelijk zou zijn van de kerk om dat te doen.

Tot deze humanisering van de wereld behoort ook het ernstig nemen van het verlangen naar God dat in mensen leeft. Ook in onze tijd zijn mensen op zoek naar God. Geloven in God is een aspect van een bepaalde kwaliteit van leven. We staan daarbij voor het eigenaardige fenomeen dat het klassieke kerkelijke aanbod, dat door diepe spirituele inspiratie wordt gedragen, grote groepen van mensen niet langer aanspreekt.

Toch betekent dat niet dat mensen minder religieus zouden zijn. Integendeel: het is aan te wijzen hoe processen van individualisering en emancipatie de religieuze behoefte eerder doet toenemen. Misschien nog meer dan in de tijd van de grote ideologieën ervaren mensen de behoefte aan samenhang, aan eenheid van het eigen leven en de behoefte om de eigen persoonlijkheid te ervaren en zich verbonden te weten met het Transcendente. Zich thuis te weten in het Grote Leven

dat mens en wereld overstijgt. Samenvattend: De kerk kan mensen op hun levensweg alleen maar helpen, als ze de wereld ook ernstig neemt. Dat betekent niet dat ze kritiekloos elke ontwikkeling moet meemaken of daarachter gaan staan, wel dat ze stelling kiest ten aanzien van belangrijke ontwikkelingen. En daarmee belanden we ook in het hart van de oud-katholieke beweging, die de kunst verstond niet negatief te staan ten opzichte van wereldse ontwikkelingen, maar precies midden in de wereld Gods' gelaat te zoeken. Daartoe de mogelijkheden bieden, dat is de bestaansreden van de kerk. Dat heet evangelisatie.

Verkondiging

Het evangelie verkondigen betekent het geheim van het Koninkrijk - zoals het in Jezus gestalte heeft aangenomen - en ontwikkelingen in cultuur en maatschappij met elkaar in verbinding te brengen met het doel Gods aangezicht in deze wereld te leren ontdekken.

Op deze wijze verbindt de kerk hemel en aarde, God en mens en ook mensen met elkaar. Op die wijze is de kerk werkelijk verzoenend en eenheidsbevorderend, dat is: conciliair. 'Kerk' kan ook niet anders doen dan mensen in een verzoenende dialoog met elkaar brengen, want de kerk heeft weet van de verzoenende en verbindende werkelijkheid van God.

In dit opzicht is de conciliariteit van de kerk op de eerste plaats een spirituele weg die door gelovigen gegaan moet worden. Het is een uitdaging om in het persoonlijke leven openheid en verbondenheid tot leidmotieven te maken.

Een conciliaire kerk met gelovigen die van deze spiritualiteit doordrongen zijn, is een open ruimte in de samenleving, een 'herberg', waar vele zinzoekers een thuis kunnen vinden. Een zinzoekende gemeenschap die zich verbonden weet met de vele andere groepen waarin mensen proberen de zin van de werkelijkheid te ontcijferen.

D.4. Toewijding of vrijheid

Naar een dubbele kerkvorm. (Uit: En de wind steekt op; Henk de Roest.)

D.5. Kaski onderzoek: bevindingen bij vernieuwende pastorale projecten.

(Uit: KASKI Rapportnr. 498: Nieuwe impulsen aan het pastoraat, door dr. Hessel Zondag, dr. José Sanders en dr. Leo Spruit, maart 2003.)

Het KASKI onderzocht enkele jaren geleden vernieuwende pastorale projecten. Hieronder enkele conclusies t.a.v. de condities die voor het slagen van projecten nodig zijn.

Voor het succes van de uitvoering van projecten blijkt dat met name financiële en organisatorische ondersteuning van doorslaggevend belang zijn, alsook de kwaliteit van ruimtes, van professionals en van de uitvoering(en) en tenslotte de bekendheid en het open karakter waardoor velen zich aangesproken voelen.

(voor beleidsmakers:) Het scheppen van condities

Uit de inventarisatie van succesfactoren blijkt dat het bieden van faciliteiten van groot belang is voor het slagen van een project, met name worden financiële steun en personele inzet aangegeven als succesfactoren. Zonder professionele ondersteuning zal vrijwel geen enkel ambitieus project, zij het van grote of beperkte omvang, kans van slagen hebben, ook al is het nog zo belangrijk dat vrijwilligers bij de uitvoering en voortzetting van initiatieven betrokken zijn.

Ook facilitaire randvoorwaarden zijn van grote invloed, zoals de kenmerken van een liturgische ruimte of de beschikbaarheid van ontmoetingsruimten; de kwaliteit en omvang van bij de organisatie betrokken vrijwilligersgroep; natuurlijke en/of historische aspecten van de omgeving.

Tenslotte is het inhoudelijk draagvlak onder projecten van niet te onderschatten belang. Wanneer de leiding van de organisatie een project inhoudelijk (religieus / theologisch / kerkideologisch) niet ondersteunt, zal een project verzanden in de goede bedoeling van enkele betrokkenen.

Kortom, een pastoraal vernieuwingsproject dient voort te komen uit en gedragen te worden door het pastoraal beleid van de organisatie als geheel, die daarbij gedurende de looptijd een professionele, financiële, facilitaire en inhoudelijke betrokkenheid heeft. Dit maakt de strategische keuze voor pastorale vernieuwingsimpulsen tot een verantwoordelijkheid voor de gehele organisatie, van leiding via staf tot actieve leden en betrokkenen. Dit betekent ook dat men niet op alle fronten tegelijk vernieuwingsimpulsen kan inzetten: men zal heldere keuzes moeten maken en de krachten moeten bundelen om de beoogde doelen en doelgroepen te bereiken.

(Voor parochies:) Schep de condities voor een succesvolle uitvoering:

- Beperk de keuze: de parochie kan zich niet op alle doelgroepen tegelijk richten.
- Bepaal richting op grond van doel, doelgroep, identiteit, pastorale noodzaak en sterke kanten van de parochie.
- Verwerf inhoudelijke steun bij de betrokken beleidsverantwoordelijken; maak hen duidelijk hoe de nieuwe impuls past bij doel en doelgroep van de parochie als gemeenschap, hoe deze mede vormgeeft aan de identiteit van de gemeenschap, hoe deze een pastorale nood beantwoordt en hoe deze aansluit bij sterke kanten van de parochie.
- Zorg dat er voldoende personele en financiële ondersteuning van het project is zodat het project gedurende een behoorlijke, te voren vastgestelde looptijd kan

worden uitgevoerd.

- Werf vrijwilligers en betrek hen bij de inhoud en uitvoering.
- Stem het project af op de rest van het eigen aanbod en het aanbod van andere kerkelijke organisaties.
- Investeer in de kwaliteit van alle aspecten van het project.
- Zorg dat het project voldoende bekendheid geniet bij de beoogde doelgroep.
- Houd regelmatig met betrokkenen tussentijdse evaluaties gedurende het verloop van het project en pas de uitvoering zo nodig aan.
- Als een project al dan niet voortijdig wordt beëindigd dient een slotevaluatie plaats te vinden waaruit lering kan worden getrokken voor eventuele volgende projecten.

Uit het onderzoek komen ook een aantal thema's naar voren die in het bijzonder met de inhoudelijke (theologische) wenselijkheid van pastorale vernieuwingsprojecten samen blijken te hangen:

1. *Is de aard van de activiteit daadwerkelijk religieus en als zodanig herkenbaar?* Zo niet, dan is met name de wenselijkheid van de activiteit in het geding – wat is immers de religieuze rechtvaardiging, lading, binding? Indirect is hiermee ook effectiviteit in het geding, want waarom professionele krachten inzetten voor een activiteit die niet duidelijk religieus van aard is, dat kunnen ook niet-religieuze professionals doen.
2. *Sluit de activiteit aan bij ervaringen van mensen?* Zo niet, dan zal zij niet alleen onhaalbaar blijken – want niet effectief, immers mensen verwachten dat religieuze activiteiten aansluiten bij hun eigen ervaringen en verhalen – maar ook niet wenselijk zijn, want religie sluit per definitie aan bij wat mensen ten diepste beweegt.
3. *Is de activiteit onderdeel van een gedifferentieerd aanbod?* Zo niet, dan zal een reeds bekend en vertrouwd, eenvormig aanbod per definitie aan vele nog-niet-bereikte en matig-religieus-geïnteresseerden voorbij gaan en daardoor niet effectief blijken. Immers, de wens om ook nieuwe en onderling uiteenlopende groepen mensen te bereiken vraagt om een breder scala aan religieuze activiteiten.
4. *Is de activiteit organisatorisch ingebed?* Zo niet, dan zal de activiteit inhoudelijk voor (een deel van) de organisatie inhoudelijk onwenselijk kunnen blijken omdat er binnen de organisatie onvoldoende intrinsiek draagvlak is die de religieuze doelstelling van de activiteit ondersteunt. Ook in de uitvoering is organisatorische inbedding van de activiteit essentieel, omdat logistieke, financiële en professionele ondersteuning onontbeerlijk zijn.
5. *Heeft de activiteit voldoende kwaliteit?* Zo niet, dan zal de respons achterblijven, omdat mensen kwaliteit herkennen en verwachten – initiatieven die onvoldoende esthetische, organisatorische en/of (authentiek-)religieuze kwaliteit hebben zullen weinig weerklank ondervinden – en daarmee is de inhoudelijke wenselijkheid ervan in het geding, omdat een pastorale activiteit van onvoldoende kwaliteit ook in religieus opzicht onder de maat kan blijven. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de religieuze lading van de pastorale activiteit inhoudelijk onvoldoende doordacht is, wanneer de pastorale activiteit in religieus opzicht te statisch is en onvoldoende ruimte laat aan actuele ervaringen en authentieke vragen van mensen, of wanneer de pastorale activiteit onvoldoende duidelijk maakt in welke opzicht deze aansluit bij een religieuze gemeenschap, deze gemeenschap vertegenwoordigt of gemeenschapvormend werkt.

E.2. Nieuwtjes oktober 2008

🔗 Septembernummer De OK '08 over Kerk in de stad!

Het septembernummer '08 van De Oud-Katholiek – in de nieuwe jas – gaat over Geloof in de stad. Prachtige artikelen over wat je daar tegenkomt en de rol die je als kerk in die bruisende, gevaarlijke en inspirerende omgeving kunt spelen. Een aanrader om te bewaren als bijlage bij deze map!

🔗 Kaleo bijeenkomsten in Eindhoven.

Geroepen op weg te gaan, zoeken, verkennen... Hebt u ook wel eens de neiging over het muurtje te kijken? Of voelt u nood aan een dak boven het hoofd, een plek om uw zoeken naar een gemeenschap met anderen te delen? Wenst ook u nader kennis te maken met de Oud-Katholieke kerk en haar parochie in Eindhoven? Op 25 september 2008 om 19u30 zetten wij onze deur voor u open.

De OK parochie in Eindhoven heeft in september en oktober twee Kaleo bijeenkomsten georganiseerd. Kaleo staat voor: "samenroepen", zomaar mensen langs de weg, van allerlei pluimage, worden samen geroepen. Het gaat terug op de benaming van de eerste christenen die samen kwamen. Het woord 'kerk' is hiervan afgeleid.

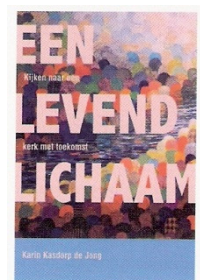
Uit de uitnodiging:

Ben je nog erg nieuw in onze kerk? Heb je ons gezocht op internet? Over ons horen praten bij een of andere gelegenheid? Een artikel gelezen? Nieuwsgierig geworden... dan moet je zeker kennismaken met 'Kaleo'. Wij willen enkele malen samen komen met mensen die een onderdak zoeken, een plaats om als gelovige op adem te komen.

Bij de eerste samenkomst luisteren wij naar elkaars verhaal. Wat brengt mij in beweging om op zoek te gaan naar een kerkgemeenschap; wat maakt mij nieuwsgierig en heeft mij naar deze bijeenkomst gebracht, hoe ben ik de OKK.nl op het spoor gekomen? Wat zijn mijn verwachtingen? Vervolgens gaan wij op verkenning: wat heeft de OKK ons te bieden, wat is de bijdrage van de parochie, wat heb ik, deelnemer, te bieden aan deze gemeenschap.

🔗 Kijken naar een kerk met toekomst.

De Dominicusgemeente in Amsterdam ontwikkelde zich van een wegwijnende parochie in 1964 tot de bruisende geloofsgemeenschap van nu. Wekelijks komen er van heinde en verre zo'n soa kerkgangers, protestanten en katholieken, samen. In *Een levend lichaam* wordt deze kerkgemeenschap beschreven en gepresenteerd als een kerk met toekomst. De Dominicus heeft "het gebod van het uur" verstaan "door in te spelen op wat er leefde en dat in de liturgie te laten weerklinken". Zo ging de maatschappelijke democratiseringsgolf niet aan deze geloofsgemeenschap voorbij. Op een zondag in 1972 stemde een volle kerk over de vraag of gehuwde priesters mochten voorgaan in de eucharistie: 89 procent van de aanwezigen was voor. Inmiddels gaan in de Dominicus ook vrouwen voor in de eucharistie en ontvangen protestanten de communie. Aldus brengt de gemeenschap al jaren in praktijk waar de brochure *Kerk & ambt* in 2007 toe opriep, een oproep waarvoor de auteurs ernstig kerkelijk berispt werden.

Karin Kasdorp de Jong, Een levend lichaam. Kijken naar een kerk met toekomst (Boekenmaker.nl, 104 blz., € 10,-)

👂 Ervaringen uit de buurt.

'Optrekken met mensen uit de buurt', of: 'Er zijn voor mensen uit de wijk'. Zo kan omschreven worden wat buurtpastoraat (presentiepastoraat) behelst. Een busreisje organiseren, meehelpen aan de wijkkrant, een 'uithuilschouder' bieden, bemiddelen bij overlast, of de weg wijzen in het oerwoud van de bureaucratie, bij dat alles is de buurtpastor betrokken. In *Geloven in de buurt* vertellen Marieke Sillevius Smitt en Titus Schlattmann, zij protestant, hij katholiek, over hun ervaringen in Utrecht. We komen Elly tegen, die een groepje 'lichaamsontspanning voor vrouwen' begint; een alleenstaande moeder met kinderen die al twee maanden geen uitkering heeft gehad en ex-gedetineerde Rinus: "Ik wil graag klussen doen voor mensen. Dan kan ik wat betekenen en heb ik wat omhanden."

Ontmoetingen met mensen, of, zoals Titus het uitdrukt: "Sporen van de Eeuwige ontdekken". Treffend werkt hij die gedachte uit in de zin, slotsom van een van de 47 hoofdstukken: "Mensen denken soms dat een buurtpastor 'het goede' in de buurt moet brengen. Dat hoeft helemaal niet. Er zijn in het verborgene fantastische mensen bezig. Ze worden nooit beroemd en bekend, maar ze zijn er nog..."

Hoewel soms ontmoedigd door "de bak ellende" vinden de pastores toch steeds weer tekenen van hoop: "Er is hoop in de levens van mensen, want God is daar." Het boek is een bundeling van columns die eerder verschenen in een Utrechts kerkblad.

Marieke Sillevius Smitt & Titus Schlattmann, Geloven in de buurt. Een boekje over buurtpastoraat. Stedelijk dienstencentrum PKN, tel. 030-2717778. (125 blz., € 4,90.)

Gastvrijheid is niet hetzelfde als kritiekloos zijn.

Midden op de Amsterdamse Wallen is de communautaire gemeenschap Oudezijds 100 gevestigd. De leefgemeenschap biedt opvang en begeleiding aan mensen aan de zelfkant van het leven: de door God gezonden die hier binnenkomen, zijn voornamelijk prostituees, zwervers en verslaafden.

De ontmoeting met mensen aan de grenzen van het bestaan, maakt wonen en werken op de Wallen voor broeder Luc Tanja een verrijking. "Het zet je aan het denken over wat anderen voor je zijn. Ze zijn door God geschapen wezens waartoe je je moet verhouden. De joden zeggen: iedere volgende gast kan de Messias zijn, dus behandel hem ook zo. Je moet de ander een bijzondere plaats toekennen. Niet alleen je vriendjes en de mensen uit je eigen sociale klasse, maar juist ook de ander die echt anders is. Ook die ander is door God gezonden en je moet hem met gastvrijheid en respect behandelen."

Tanja doet dat niet alleen uit erbarmen, maar ook om zelf verder te komen. "Iedereen snapt dat het een verrijking is om verschillende mensen te ontmoeten", zegt hij. "Maar er is een diepere laag: het is voor mij ook een manier om mijn geloof te belijden. De ontmoeting met de ander is in zekere zin ook een ontmoeting met God. Ik kom meer van mezelf en van de ander en daardoor van God te weten door gastvrijheid te bieden wanneer dat moeilijk is, aan mensen aan wie je eigenlijk een hekel hebt: mensen die stinken of criminelen die veel geld hebben omdat ze geen lor geven om de rest van de wereld."

Gastvrijheid betekent voor Tanja echter niet hetzelfde als kritiekloos zijn. "Het is niet 'die zielige leuke verslaafde'. Je gaat een relatie aan, en dat gaat om wederzijdsheid. Pas als je anderen aanspreekt op hun verantwoordelijkheid neem je ze serieus. Als je geen eisen en verwachtingen hebt, verwordt je gastvrijheid in gedogen. Dat is net zo fout als gesloten hekken om je gemeenschap bouwen."

De confrontatie met anderen heb je nodig om jezelf te leren kennen, vindt broeder Tanja.

Uit een artikel van Myriam van Hulst in Volzin 16, 22 augustus 2008

Heeft u zelf een kerkopbouwelijk nieuwtje dat interessant kan zijn voor anderen: schroom niet en geef het door naar consulent@okkn.nl

